سیناریۆ تازەکەی گۆڕان..! …

توانا ئەمین

بەر لەوەی ئەم هەڵبژاردنە بکرێت؛ پارتی دیموکراتی کوردستان بردویەتییەوە و براوەی یەکەمە، پارتی لە ١١ کورسی کۆتا و کەمینەکان ئەگەر هەر ١١یانی نەبێ ١٠ کورسییانی هی خۆیەتی، واتا بەرلەوەی ئەوە بچنە سەرسندوق ئەو ١٠ کورسی پارلەمانی لە جیبدا هەیە، ١٠ کورسی واتە هێزێکی گەورەی زیاتر لە یەکگرتوو یان زیاتر لە کۆمەڵ. وەهای گەشەی فراوانی ناوچەی قەڵەمڕەوی زەرد و ژمارەی زۆری ئاوارە، نا خاوەنی تۆماری دەنگدەران. سەرنجڕاکێشە بزانی تەنها یەکەی ٨٠ی پارتی ٥٨ هەزار پێشمەرگەیە، هێزی زرێڤانییەکەی ٤٤ هەزار کەسە، ئەوە ئاسایش پاراستن و دژە تیرۆر و پۆلیس و وەزارەتی ناوخۆی لەولاوە بووستێت، سەرەڕای ئەو هەموو موچەخۆرەی ڕێکخراوەکانی پارتی لە سیلکی خەڵکانی سڤیلدا… پارتی هێزێکی بێ تەقاندن، پارەیەکی وای هەیە دەتوانێ ویژدان و دەنگی بەشێکی زۆری خەڵک بکڕێ و هەر وایش ماوەتەوە.

هەرچی یەکێتییە هێزی دووەمە، ئێران لە شەکراوی ١٦ی ئۆکتۆبەر و موشەکبارانی کۆیەدا، لەو هەموو بەرژەوەندییە ئابووریی و سیاسیی و هەواڵگرییەی لەگەڵ زۆنی سەوز هەیەتی، چۆن دەهێڵێ یەکێتی لە هێزی دووەم بێتە خوارەوە!! یەکێتی شتی تریشی هەیە؛ هەر یەکەی ٧٠ی هێزەکانی پێشمەرگەی ٥٦ هەزار پێشمەرگەیە، هێزی بەرگری و فریاکەوتنی یەکێتی ٢٢ هەزار چەکدارە، ئەوە ئاسایش و دژە تیرۆر و پۆلیس و وەزارەتی ناوخۆی لەولاوە بووستێت… لە هەموو ئەمانە گرنگتر یەکێتی هێزێکی وەهای تەزویری هەیە، کە لەدونیا و ناوچەکەیشدا بێوێنەیە، یەکێتی وەک پارتی برای تەخشان و پەخشانی سەروەتی سەرزەوی و ژێرزەوی ئەم وڵاتەی هەیە بۆ کڕینی دەنگی تۆ و سەرکەوتووش بووە.

ئیسلامییەکان ئەگەرچی ئەمجارە دووانیان لە هاوپەیمانییەکەدان، بەڵام لەوە پەرتترن، دەنگی جێی مەترسی بهێنن. لە باشترین حاڵەتدا ئیسلامییەکان سیستەمێکی ئیمون لەنێو ویژدانی خەڵکی ئێمەدا، ئەوانەی دەنگ بە ئیسلامییەکان دەدەن، لەبەر خاتری دین و دونیا، لە ترسی سزای خودایی نایانەوێ ببن بە بەشێک لە فەسادییە گەورەکە، بەڵام ئەوانیش خۆیان دەزانن هیچی گەورەیان پێ ناکرێ، وەک چۆن لە ٢٨ ساڵی ڕابردوودا پێیان نەکراوە. بەشداریکردنی ئیسلامییەکان هیچ

نییە جگە لە شەرعیەتدان بەو دیموکراسییە ساختەیەی حکومڕانی یەکێتی و پارتی.

هەرچی بزوتنەوەی گەنجانە زەرەرمەندی یەکەمی ئەم هەڵبژاردنە دەبێت، گەنجان وەک من و تۆ دەزانێ ئەو دەنگانە ناهێنیتەوە کە هێنا بووی، یەکەم لەبەرئەوەی لە ئاستی چاوەڕوانی خەڵکدا نەبووە، دروشمی گەورە دەتوانێ حیزب بکوژێ گەنجان کوژراوی پەرتەوازەیی سەرکردایەتی و ناڕوونی و هەلاهەلایی پرەنسیپەکانیەتی، ئەوە جگە لەوەی هەوڵیەکی تازەی بەسەردا هاتووە بەناوی نەوەی نوێ، لە کاتێکدا چەقی ململانێکەی لە سلێمانیدایە. گەنجان تەنها لە بەرچاوی خەڵک و وڵاتانی ناوچەکە و دەرەوە وەک سیناریۆیەک بەشداری ئەم هەڵبژاردنە دەکات، بەڵام هەر زوو زۆرەی لە بەرز دەبێتەوە و بە کشانەوە لە پەرلەمان و گەرمکردن و هاندانی خەڵك، بایکۆت، مانگرتنن، خۆپیشاندانی جەماوەری گەورە پلانی بی جێبەجێ دەکات…

بەکورتی هەڵبژاردن لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کۆمیدیاییە، نمایشێکی بۆ سەرقاڵکردنی خەڵک و شەرعیەت دان بەو دزی و ڕاووڕوتەی دەکرێت. ئاماژەکان دەڵێن کە لەوەناچێ چوار ساڵی ئارام چاوەڕێی کوردستان بکات.

مەترسیەکانی حەشدی شەعبی شیعی شووشان و موتەڕیب…

دروستکردنی هێزی حەشدی شەعبی لەکاتێکدا بوو کە مەترسی داعش لە بەغداد نزیکبووەوە کە ئەوەش دەکاتە مەترسی لەسەر عیراقی شیعی، بەو هۆیەشەوە مەرجەعی باڵای شیعەکانی عیراق "عەلی سیستانی" بەفتوایەکو بەدروشمی "لەبەیکە یاحوسێن" باڵانسی هێزی شیعی راستکردەوەو لەوەوە یەکەم قۆناغی ئایندەیەکی ئاڵۆزو تراژیدیا بەهۆی ئەو هێزەوە لە مێژووی عێڕاقدا دەستیپێکردو ئێستایش مەترسیە راستەقینەکانی دەرکەوتوون .

حەشدی شەعبی بەپێی سیستم دروستنەکراوەو کۆپیکردنی ئەزموونی هێزی دیکەیە لە وێنەی: سوپای قودس و حزبوڵڵای لوبنانی، لە تورکیاش

لەدوای کودەتاکەی ٢٠١٦ ئەردۆغان دەستی بەدروستکردنی هێزێکی لەو شێوەیە کردووەو ئامانجی یەکەمی پاراستنی هەیمەنەو دەسەڵاتەکەیەتی، یانی ئەردۆغانیش سەرکردەی تیرۆریستەکانەو هاوشێوەیە لەگەڵ داعش و حەشدی شیعی.
حەشدی شەعبی نە یەك هێزەو نە یەك هێز دژیەتی و نە یەك فەرماندەو خاوەنداری هەیە، بەڵکو زیاتر لە دەیان گروپی چەکدارییە وە زۆرینەی کوردو عەرەبی سوننە دژی مانەوەین و دەیان فەرماندەش سەرکردایەتی دەکەن، لەهەڵبژاردنەکانی ئایاری 2018شدا ئەو هێزە بوویە خاڵی ململانێی نێوان لایەنە سیاسییەکانی کوردستان و عیراق، هەروەها حەشدی شەعبی توانی بەزۆری هێزی سەربازی دەستوەربداتە هەڵبژاردنەکان و ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی گۆڕی بەفەرمانی ئێران و لە بەرژەوەندی ئێران.

لەسەر سێ ئاست حەشدی شەعبی مانەوەی رەتدەکرێتەوە:

یەکەم: بەهۆی دروستکردنی مەترسییەوە لەسەر کوردستان و ئەزموونەکەی کەدەنگییەکی کوردستانی بە رەتکردنەوەی مانەوەی حەشدی شەعبی دروستبووە.

دووەم: حزبە عەرەبییە سوننەکان حەشدی شەعبی بەمەترسی دەزانن بۆ سەر شوناسی مەزهەبی خۆیان و مانەوەی بەو شێوەیەی ئێستا رەتدەکەنەوە.

سێیەم: دەستووری هەمیشەیی عیراق بوونی هەر هێزێکی چەکدار لە دەرەوەی دامەزراوەی سوپاو دەسەڵاتی سەرۆک وەزیران رەتدەکاتەوە.

ئەم هێزە میلیشیایە مەزهەبییە بۆچی و لەپێناو کێ و چی دا دروستکرا؟ بەهۆی ئەوەی رووداوەکان زۆرو ئاڵۆزن، هەروەها بەهۆی ئەوەی کەسێتی تاکی عێراقی یادەوەریی لاوازەو تەنیا دیوێکی دیمەنەکان دەبینن و توانای لێکدانەوەی پشتی رووداوەکانیان نییە، رەنگە لەیادییان نەمابێت بۆچی لەرۆژانی سەرەتای هاتنی داعشدا، سوپا زەبەلاحەکە بە بێ شەڕ لەشارە سوننییەکان کشایەوەو چەك و جبەخانەکانی بۆ داعش بەجێهێشت؟ ئەوکات کەم کەس گومانی ئەوەیان هەبوو کە ئەمە تاکتیکی مالیکی بووبێت بۆ پەڕینەوەی ئاڵۆزی بە ناوچە سوننییەکان.

وە ئامانجیش دروستکردنی شەڕی تائیفی سوننەو شیعە بوو، بەفەرمانی ئێران کە نوری مالیکی سەرۆکوەزیرانی ئەوکات و زۆرینەی سەرکردەکانی ئێستای حەشدی شەعبی فەرمانەکەی ئێرانیان جێبەجێ کردو

خۆیان فرۆشت بەئێران و ناویان وەکو قێزەونترین خائینی مێژوو لەوڵاتەکەی خۆیان تۆمارکرد. کاتێکیش مەرجەعیەتی باڵای شیعەکان بانگەوازی بۆ پێکهێنانی حەشدی شەعبی کرد، بە ڕەوایەتیدان بەم هێزە عەشایەرو نایاساییەو بەئەوەی لەناوچە سوننییەکاندا هەق و ڕەوایەتی شەڕکردنی هەبێت، ئەمجارە کەوتنە لەمەکردنی سوپا بەوەی نەیتوانیوە بەرگری بکات، بۆیە پێویستە رۆڵی سوپا پەراوێز بخرێت و دەبێت بایەخ بە حەشدی شەعبی بدرێت و پڕچەك بکرێن، لەپێناو ئەم ئامانجەی عێڕاقێکی خاوەن سەروەری و دەستورو نیزام و یاساو سوپایەکی یاسایی بگێڕن بۆ وڵاتێکی مەزهەبیی، مەرجەعیی و میلیشیایی.

بەمجۆرە ناڕاستەوخۆ راگەیاندنی شەڕی شیعە و سوننەبوو. گوێ بەهیچ کاردانەوە و ناڕەزایەتییەك نەدرا. سوپا فەرامۆش کرا، توانا سەربازی و داراییەکانی عێراق خرانە خزمەتی بەهێزکردنی پێگەی حەشدی شەعبییەوە، بەبێ بوونی هیچ یاسایەك، لە بودجەی گشتیی عێراق مووچەو ئیمتیازاتیان بۆ دابین کرا. نەیارانی حەشدی شەعبی، یاخود ئەوانەی بەشێك نەبوون لەم ئامانجە ستراتیجییەی شیعە لەعێراق، کەوتنە نیشاندانی تاوانەکانی حەشدی شەعبی و ویستیان سەرنجی هێزو ناوەندە نێودەوڵەتییەکان رابکێشن کە ئەو تاوانانەی حەشدی شەعبی دەیانکات، جیاوازییەکی نییە لەگەڵ ئەوانەی داعش دەیانکات.

تەنانەت لە ئاستی رێکخراوە کاریگەرەکانی وەك (هیومان رایتس وۆچ) و کۆمیسیۆنی مافی مرۆڤی سەر بە نەتەوەیەکگرتووەکان هۆشداری درا لەوەی کە ئەوەی حەشدی شەعبی دەیکات، کۆمەڵکوژییە. بەڵام ئەوەش رێی لە پێشڕەوییەکانی حەشدی شەعبی نەگرت…
پرۆسەی بەشیعەکردنی عێراق بەدەیان ڕێگەی جۆراوجۆر هێشتا بەردەوامی هەیە. شیعەی عەڕەبی کە سێ جار دوژمنی سەرسەختی کوردە، جارێك وەکو قەومییەت ئەوان عەڕەبن و ئێمە کوردین، جارێکیش وەکو مەزهەب ئەوان شیعەی گەمژەی، دڕندە و خوێنمژن و ئێمەش سوننەی موسوڵمانین. جارێکیتریش کێشەی خاک و دەوڵەتداری و دیموکڕاسیمان هەیە لەگەڵیان. بۆیە کورد لەداهاتووی دوورو نزیکدا دەبێتە ئامانجی هێزە نانیزامە تیرۆریستەکانی حەشدی شەعبیی شیعیی، بۆیە یەکێك لە رێگە گونجاوەکان سەربەخۆبوونی کوردستان و جێهێشتنی عێراقە بە شیعەکان…

ئامانجی حەشدی شەعبی کە کۆنتڕۆڵ کردنەوەی هەموو عێراقە بە کوردستانیشەوەو هەر لەسەرەتای دروست بوونی ئەو میلیشایە چەکداریەوە بە زۆر کەس و کۆڕوکۆمەڵی نێونەتەوەیش روون بوو کە

ئامانج لە پێك هێنانی ئەو ڕێكخراوە بەسەرپەرستی "قاسم سولەیمانی" نـوێنەری خـامنەیی بۆ پاراسـتن و فراوانكردنـی هیلالـی شیعییە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا. حەشدی شەعبی وەكو براچكۆڵەی سوپای پاسدارانی ڕژێمی تیرۆریستی ئێران، لەلایەن ئێرانەوە هاوكاری و ڕاهێنانیان پێ دەكرێت و هەتا لە رووی پێك هاتەو ستڕاتیژیەكانیان بەیەك ئەڕاستەی دیاریكراودا هاوشێوەی سوپای پاسداران، لەئێڕاقدا ڕێنمایی دەكرێن. ئێران بە مەبەستی تایبەتی سیاسی و ئابووری و نیزامی خۆی میلیشیای چەكداری شیعەكان بەهێزدەكات.

بەراوردێكی خێرا لە نێوان میلیشیای حەشدی شیعەو ڕێكخراوی داعش لە چەند خاڵێكدا:

داعش كوڕی شەرعی قاعیدەیەو ڕێكخراوێكی تیرۆریستی جیهانی جیهادیەو ئەركەكانی ڕێكخراوی قاعیدە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەوەكالەتی جیهادیەكانی جیهان تەواو دەكات. بەڵام حەشدی شەعبی كوڕی شەرعی ئێـرانەو ڕێكخراوێكـی میلیشـیـایی چەكـداریی شیعەییەو بەوەكـالەتی ئێران و شیعەی جیهان لە شەڕو جەنگدان.
بەڵام داعش بە پاڵپشتی دەزگای هەواڵگری نێودەوڵەتی و بەهاوكاری ووڵـاتە سوننەكـانی نـاوچەكەو دیكتاتۆرەكـانی جیهـانی ئیسلامیـی داهێنراوە.
لە حەشدی شەعبی لە لایان دەزگا هەواڵگریەكانی ئێران و بە هاوكاری شیعەكانی عێراق و سوریا و لوبنان و یەمەن داهێنراوە.

داعش بە حیساب تۆڵەی ستەملێكراوانی شوێنكەوتووانی سوننە مەزهەب ئەكەنەوە، گوایە لەگەڵ زلهێزانی جیهانی لە جەنگدایە بۆ ڕاماڵینی سوپای داگیركاری صەلیبی و جولەكەو كوفری عالەمی، بەڵام حەشدی شەعبی لەژێر پەردەی تۆڵەسەندنەوە لە شوێنكەوتوانی شیعە مەزهەب و خـوێنی بە نـاحەق ڕژاوی ئـالو بەیـت لە دژی شوێنكەوتـوانی سـوننە مەزهەب شەڕی سیاسی و ئابوری خۆیان دەكەن.
داعش ڕێكخراوێكی كۆچەری و ڕەوتەنیەو بە مەرامێكی كاتی و تەكتیكی لە شوێنێكەوە بۆ شوێنێكی تر دەگوازرێتەوە، ئامانجی مانەوەیان كـاتیەو زۆر جـار بە گـوێرەی پێویسـت و پیلانەكـانی نێـودەولەتی جێگۆڕكیان پێدەكرێت. بەڵام حەشدی شەعبی ئامانجیان داگیركردن و پیلانی پەلهاوێشتن و فرانخوازیان هەڵگرتووه، هەرشوێن و وڵاتێكیان داگیر كرد بە ئاسانی دەستبەرداری نابن. داعش جگە لە خۆیان هیچ گروپ و ڕەوتێكی سوننی یاخود شیعەیان پێ قبوڵ نیە، هەر لایەنێكـ لەفەرمانی ئەوان لابدا خوێنی حەڵاڵ دەكەن. بەڵام حەشدی شەعبی تەنهـا دژی سووننەكـان دەجەنگـن بە هیـچ جۆرێكـــ دەسـتی شەڕو

کاولکاریان ناگاتە شوێنی نیشتەجێی شوێنکەوتوانی شیعه مەزهەب و کوشتاری شیعە بەدەستی شیعە حەرامکراوە.

داعش لە کاتی کۆنترۆڵکردنی شارو گوندەکاندا جگە لە کوشتن و فڕاندن کەرەستەکانی ناو ماڵ و کەلوپەلی بازاڕەکان بە لایانەوە گرنگ نیە لەکاتی هەڵهاتندا بەجێی دێڵن، بەڵام حەشدی شەعبی بە هۆی فەتوای مەرجەعەکانیان ”هەموو شتەکی غەیرە شیعە” حەڵاڵە و پاش کوشتن و بڕین و گواستنەوەی تەواوی ماڵ و بازاڕەکان ئەوجا گەڕەکو کۆڵانەکانیش دەتەقێننەوەو کاولی دەکەن… داعش ڕێکخراوێکی تیرۆریستی قەدەغەکراوەو مامەڵەی فەرمی لەگەڵیدا ناکرێت، واتە گەمارۆدان و قەتیس کردنی سەرچاوەکانی هێزو توانای سەربازی و داراییەکانیان.

بەڵام حەشدی شەعبی گروپێکی تیرۆریستی زێدە توندڕەوو میلیشیایەکی فەرمی دانپێدانراوی دەوڵەتەو بودجەو مووچەی تایبەت بە خۆیان هەیەو بەئاشکراش پاڵپشتی ئەکرێت. داعش و حەشدی شەعبی لێکچوونی زۆر و خاڵی هاوبەشی زۆریان لەنێواندا هەیە، تەنێ ئەوەنە بە یەکێکیان بووەتە هێزێکی قانونی و ئەمری واقیع، وە ئەویتریان هێزێکی یاساغ و تیرۆریستە، لە لەڕاستیدا هەردوکیان دوو هێزی عەڕەبیی قەومیی سەف تیرۆریستین و ئەجگار توندڕەوو زاڵمن، تەنانەت لەسەدەی ٢١دا تەنها دوو هێزەی دونیان کە شێوازی نوێیان داهێناوە لە کوشتن و ئەشکەنجەدانی مرۆق. داعش چی تراژیدیایەکی بەسەر کوردهێنا لەشەنگال، حەشدی شەعبیش هەمان تاوانەکانی بەرامبەر کورد ئەنجامدا لەکەرکوکو دەوروبەری لەدوای داگیرکردنی کەرکوک.

ئەم هێزە میلیشیا شیعە نانیزامیانەی لەکەرکوک حوکم دەکەن، دەیان ژنی کوردیان هەتککردو دەستدرێژی سێکسیان کردەسەریان، لایەزال ڕۆژانە تاوانەکانیان لەکەرکوک بەچاوی خۆمان دەبینین. بۆیە لەئێستادا پیرۆزترین ئەرکی ئەمەی گەنجانی کوڕو کچی کورد، ئەوەیە چیتر قبوڵی ئەم چەوساندنەوەو هەتککردنی دایکو خوشکەکانمان نەکەین و ڕاپەڕینێکی سەرتاسەری لەکەرکوک ئەنجام بدەین لەدژی میلیشیا شیعەکان.

شووشان و موتەڵیب بەهاوبەشی/کەرکوک

mutalib_shushan_journalist@hotmail.com

ئایا شیعر مرد؟ … سۆران محەمەد

لەم ماوەیەی پێشوودا کاك حەمە فەریق حەسەن وتارێکی ئاگراوی و بوێرانەی بە ناوی (بازاڕو شیعر) ــەوە لە بەشی کولتورو ئەدەبی رووداو بڵاوکردەوە، نەك بووە هۆی هوروژاندنی بابەتێکی گرنگ، بەڵکو چەند رایەکی خەتەرناکی تێدا دەربڕیوە کە لە هەندێك شوێندا شکستخواردنی شیعر زەق دەکاتەوە، جا ئایا هۆکەی ئەوەیە کە خۆی شاعیر نییە؟ یان رق لێبوونەوەیەتی لەو شیعرانەی ئەمڕۆ کە بە ناوی شیعرەوە بڵاو دەبنەوە، یان تێکەڵکردنی واقیعی شیعرو جیهانگەرایی یە بە چاوێکی پڕ ئینسافەوە؟ ….تاد ئەو وەڵامە‌ لای خۆیەتی.

حەمە فەریق حەسەن

من لێرەدا وەك دەستپێکردنی وتوێژی ئەم بابەتە، بە پێویستی دەزانم گرنگترین خاڵەکانی وتارەکە‌ بۆ ئەو خوێنەرانەی نەیانخوێندووەتەوە لەم خاڵانەدا چڕ بکەمەوە:

ئەو پێی وایە:-

1- لە هەموو کاتێك زیاترو بە پێچەوانەی جیهانەوە ، ئێستا کورد زۆرترین شیعر بەرهەم دێنێت.

2- رۆژ دوای رۆژ خوێنەری شیعر روو لە کەمییە.

3- ئەو کتێبە شیعرانەی بڵاو دەکرێنەوە نەك نافرۆشرێن، تەنانەت کە پێشکەش دەکرێن ، لە روو دادەمێنێت کەسی پێشکەشکراو بۆیە وەری

دەگرێت.

4- شیعری ئەمڕۆ هەموویان ئیعتیباری قەسیدەیەکی شاعیرێ کلاسیکییەکانیان نییە. چونکە هەرچی شیعری کلاسیکە، هونەرەکانی شیعری تێدا خراوەتە کار .

5- لە سەردەمی جیهانگیریدایە، تاکی هۆشیار ئەوەندە ناکەوێتە شوێن خەمە کەسەکی و زاتییەکانی شاعیر و کێشەکانی خۆی لەوێدا نابینێتەوە.

6- لەم ئاکامەدا شاعیرانێك ماوەیەکە لە سەنگەی نا دەنیایی پێگەی شیعرەوە، لەپاڵ بەهرەکەی خۆیاندا، ڕوویشیان کردووەتە ڕۆمان.

7- لە مێژە گوتراوە: تاکی کورد، ئەگەر بە جووتیاری و شوانکارییەوە خەریک نەبوو، ئەوا دەبێت بە شاعیر.

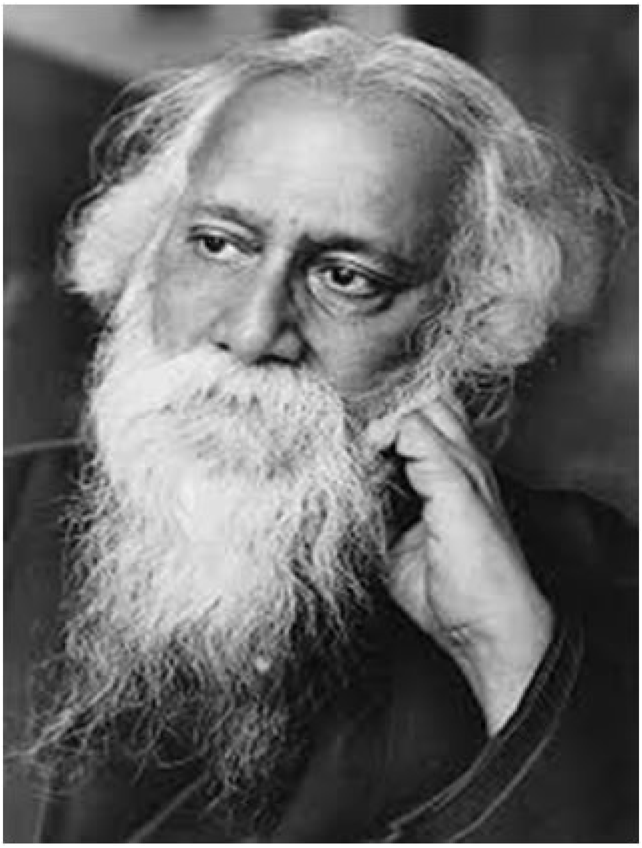

رابیندرانات تاگور

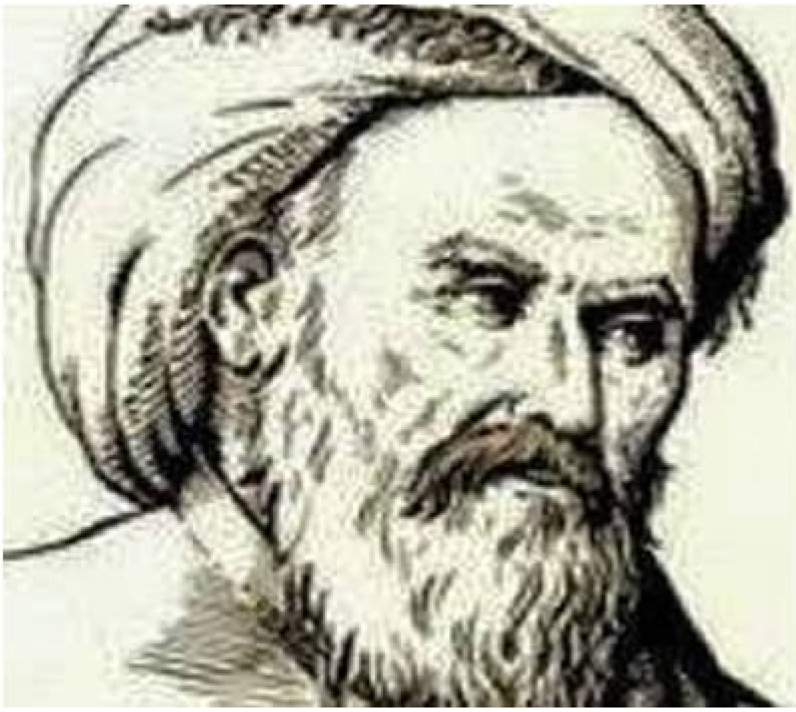

مەلا موحەممەدی کوڕی مەلا عوسمانی باڵخی (مەحوی)

-8 لەم سەردەمی جیهانگیرییەدا، تەنانەت تیڤییەکانیش خەریکی پەخشی شیعرن، شاعیرانی زیندوو خۆیان دەنە سەرخەت. سەبارەت بە کۆچکردووانیش، بەکارێکی دەنگ دلێر دێت بۆیان دەخوێنێتەوە.
-9 زۆرێک لە شاعیرانی ئەم سەردەمە، لە کوردییەکی ناڕەوان و شپرزە بترازێت، زمانی تر نازانن.
-10 زۆربەی ئەوانەی سەریان تێ کردووە، پێویستییان بە زانینی هونەری شیعر نییە! یان بەهەندیان نەگرتووە؟.
-11 تەنانەت هەندێک لەشاعیرانی کلاسیکی کورد، هاتوون بە کەمێک دەستکارییەوە لاسایی شاعیرانی عەرەب، فارس و تورکیان کردووەتەوە. زەین و خەیاڵی ئەوانیان بەدەستکارییەوە دووبارە کردووەتەوە.
‌12- تاکی ئێستا خولیا، ململانە و کێشەکانیشی زۆر لەوە ئاڵۆزترن بە دراوسێ، مەلای گوند و ڕیش سپییەکانی خۆی چارەسەر بکرێن. بۆیە چیتر ژانری شیعر دەرەسیان نایەت و ناتوانێت گوزارشتیان لێ بکات. فریاش ناکەوێت ئەو هەموو مەینەتییانە بگرێتە خۆی و بیانکاتە کۆڵ.
-13 دونیای نوێ کە ڕۆمانی بە کاڵاکردووە، وادیارە بەنیاز نییە چیتر شیعر بە کاڵا بکات. واتە ئەوە نەزمی نوێی جیهانە کە شیعر دەنرخێنێت. کاڵایەکیش لە بازاڕدا کەم نرخ بێت، دەپووکێتەوە. ئەدەبیش وەختە بە کاڵا دەبێت، ئیتر دەبێتە ملکەچی یاساکانی بازاڕ
-14 لەم ڕووەوە، زەقترین ڕووداوێک کە لەساڵی (2012)دا، جێی سەرنج بووبێت، وەستانی گۆڤاری – بزاڤی شیعر- ە، لە وڵاتی فرانسە، دوای

62 ساڵ لە بەردەوام دەرچوون و بڵاوکردنەوە.

****

من لێرەدا وەك عەودالێکی شیعر نایەم بەرگری لە شیعر بکەم، ناشیەم هێرش بکەمە سەر شیعری ئەمڕۆ، هێندەی بە چاوێکی بێلایەنەوە هەندێك لەم بیرو بۆچوونانە دەخەمە ژێر تیشکی لێدوان و شیکردنەوەوە.
گومانی تێدا نییە بەشێك لەم رایانەی سەرەوە رەواو دروستن و جێی دەستخۆشین کە بەو بوێرییەوە خراونەتە ڕوو، بەڵام وا تێدەگەم بەشێکیشیان ناحەقی تێدا دەبیندرێت سەبارەت بە شیعر و شیعری کوردی، وەک لە خاڵەکانی: 4 -5 -7-8-11- 12 دا دەبیندرێت.

پێش ئەوەی کەمێك رای خۆم سەبارەت ئەم خاڵانە روون بکەمەوە دەبێت ئەوە بڵێم شیعر لەگەڵ گیانی مرۆڤبووندایە، چەندێك ئەو گیانە لاواز بێت و دیدی ماتریالیست زاڵ بێت بەسەر تێڕوانین و ژیانی ئادەمیزادا، ئەوەندەش شیعر روو لە دابەزین دەبێت، چونکە شیعر زمانی گیانی مرۆڤەو لەگەڵ سەرهەڵدانی شارستانی مرۆڤایەتیدا شیعر هەر بوونی بووەو هەر دەشمێنێتەوە، گەر لاوازیش بێت. دەشکرێت شیعر لەم قەپاغ و قەیرانەی ئێستای رزگار بکرێت و هەموو بوارە فەلسەفی و زانستی و گەردوونی و میتافیزیکی و رامیاری و کۆمەڵایەتی و مێژوویی و تاد… لە خۆ بگرێت و سوود لە کەرەسەکانیان ببینێت و ببێتەوە زمانی چەرخەکەمان، بەڵام ئەم کارەش شاعیرانی تێگەشتوو و پڕ زانست و مەعریفەو سەلیقەو ئەزموون دەخوازێت، نەک وەك هەموو گەندەڵییەکانی بواری ژیانی تاکی کورد، شیعریش بە گەندەڵی سواغ بدرێت و گەندەڵانیش بڵاوی بکەنەوەو بە شیعری بزانن. گومانی تێدا نییە ئێستاشی لەگەڵدا بێت کۆمەڵێك لە خوێنەران و شاعیرانیش شیعر هەر لە غەزەل و حەسرەتەکانی خودی شاعیردا چڕ دەکەنەوەو دەبینن.

ئارسەر رامب□

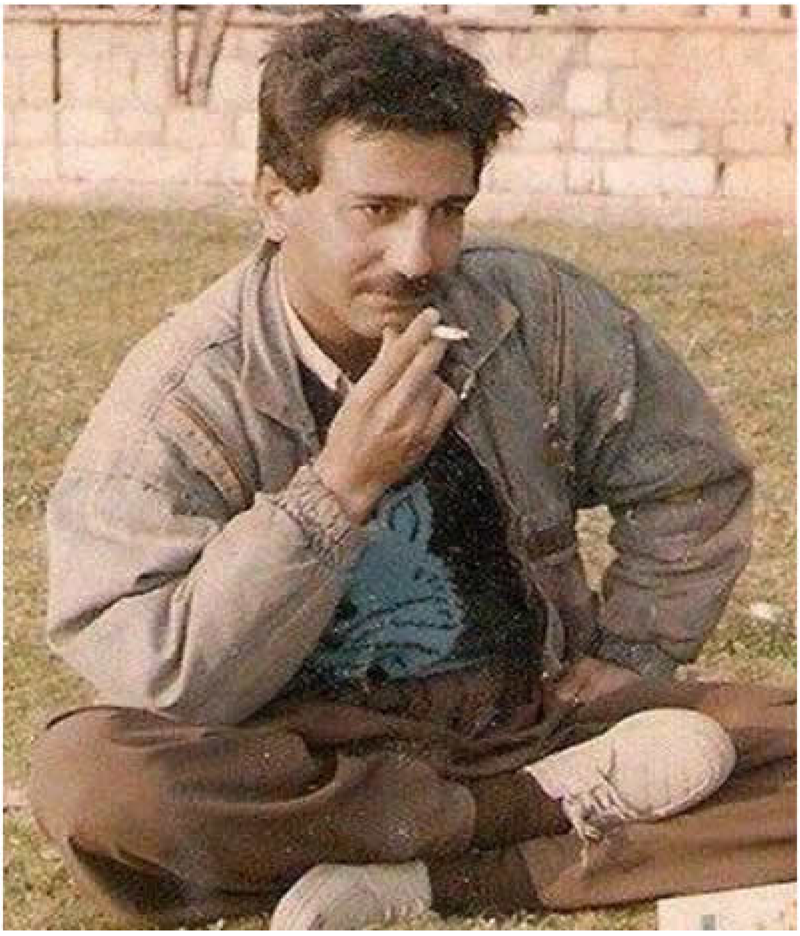

بەکر عەلی

ئێستا با تێگەشتن و را پێچەوانەکانی خۆم سەبارەت ئەو 6 خاڵەی ئاماژەم پێ کردوون بخەمە روو، ئێدی نازانم خوێنەران هاوڕای کام لەم بۆچوونانە دەبن:
خاڵی4: کاك حەمە فەریق پەیڕەوی سیاسەتی (شەلم کوێرم ناپارێزم) لەم وتارەدا جێبەجێکردووە، بەوەی هەموو شیعرو شاعرانی ئەمڕۆی کورد بە یەك پێوەر دەپێوێت و ئیستسنایەکی نەهێشتووەتەوە کە دەڵێت (هەموو) ئەمەش ناحەقییەو من وای دەبینم گەر لە % 20ی شیعری ئەمڕۆش بە شیعر دابنرێن، هەر نە دەبوو بینووسیایە (هەموو)، رەنگە ئەم بڕیارەشی بۆ ئەوە بگەڕێتەوە کە ئەو دانانرێت بە یەکێك لە هەوادارو تایبەتمەندانی شیعر، بە وردی ئاگاداری هەموو لایەن و پێچوپەناکانی ئەو شیعرانە بێت کە لەمڕۆماندا لە کەناڵی میدیا بەربڵاوەکانەوە بڵاودەبنەوە.

خاڵی5: گەر کاکە حەمە ورد ببوایەتەوە بە جۆرەکانی شیعرداو بە تایبەتی سیفەتی شیعرە رەسەن و سەرکەوتووەکاندا، ئەوا دەیزانی جۆری باشی شیعر قاڵبی خەمە تاکەکەسییەکان جێدێڵێت و تەنانەت گەر خودی شاعیریش لە شیعرەکەدا بوونی هەبێت، ئەوا دەبێتە خودێکی گشتی، بۆیە دەکرێت بڵێین شیعری جیهانگەرایشمان هەیە کە بۆ هەموو سەردەمێك و هەموو کۆمەڵگایەك دەخوات. راستە %80ی شیعری ئەمڕۆ دووبارەکردنەوەی خەمە سواوەکانی خودی شاعیرانن بەکەمێك گۆڕانکارییەوە، بەڵام هەمووشیان نا!
خاڵی 7: من بە رەوای نازانم ئاستی نووسینی شیعر هێند دابەزێندرێت، بخرێتە ئاستی کەسانی نەخوێندەوار و بۆ پیشەو یان پیشەدارانی رەشۆکی و نەخوێندەوار، رەنگە ئەم بۆچوونە بۆ شیعری کاڵوکرچ گونجاو بێت، بەڵام هەر لە شاعیرانی ئەمڕۆشماندا خاوەن بڕوانامەی بەرزو ئاستی هوشیاری پێشکەوتوو جیاواز، بوونیان هەیە.

خاڵی 8: هەرچەندە شەپۆلی بۆ بەزەیی گڵۆبالیزەیشن زۆر شتی پەراوێز خستبێت، وەك گیانی بەزەیی و هاوکاری و پەڕتوك و شیعرو زۆر شتی تر… بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێت شیعر لە بوون بسڕێتەوەو ئەو تینیویەتیەی گیانی مرۆڤ بۆ شیعری باش هەیەتی نەهێڵێت. دەبێت چ نەنگییەکی تێدا بێت زانستی دیجیتاڵ سوود بە شیعر بگەیەنێت و بیکاتەڵ دەنگ و رەنگ و بەمەش زیاتر کاریگەریی بخولقێنێت لەسەر گوێگرو بینەر؟ پاشان بۆچی دەبێت هەر (کەسی دەنگ دلێر) کە شیعری شاعیرانی کۆچکردوو دەخوێننەوە (بۆ ئیش) بن؟! مەگەر پێشکەشکارو خوێنەرو دوبلەکار لە کەناڵەکانی تەلەفزیۆندا بێکارن؟

خاڵی 11: راستە شیعر جێپەنجەی کەسایەتی مادی و مەعنەوی خودی شاعیرە بە هەموو پێکهاتە (شوێنکاتەکانیەوە)، بە هونەرو کەرەسەی جیاوازەوەێ، بەڵام لە شیعری هەر زەمەنێکدا جۆرێك لە نزیکی و هاوشێوەیی رێژەیی دەبیندرێت، ئەمەش ئەوە ناگەیەنێت بڵێین هەموویان چاویان لە یەك کردووە، بەڵکو هەموو پێکهاتە زەمەنییەکان بووەنەتە هۆی خولقاندن و لەدایك بوونی ئەو ستایڵە لە شیعر و هۆشی شاعیردا، جا ئەمە ئەوە ناگەیەنێت بەشێك لە شیعری شاعیرە کلاسیکیەکانمان بە تەقلید و چاولێکەریی شیعری عەرەبی و فارسی و توورکی زەمەنەکەی خۆیان لە قەڵەم بدەین، ئەی بۆ نەڵێین ئەوانیش کاریگەربوون بە شاعیرانی کوردی ئەو کاتە و هەمووان لەسەر بنەمای (بەخشین و وەرگرتن) جوڵەیان کردووە، بە تایبەتی لەوەدا کە شیعر لە ناواخندا هەر یەك زمانی مرۆڤەکانە، و زیرەکی و بەهرەو هەستەوەریی لە سیفەتەکانی مرۆڤە بۆ جیاوازی رەگەزو ناشناڵی.

خاڵی 12: مەرج نییە شیعر پەیامدارو ئەرکدار بێت، رەنگە لای بەشیکی زۆری شاعیرانی جیهان؛ شیعر داماڵراو بێت لە دروشم و چارەسەرو لاواندنەوە، ئەم خاڵەش دەگەڕێتەوە سەر تێڕوانین و تێگەشتنی خوێنەر؛ بەوەی ئایا چاوەڕوانی چی دەکات لە شیعر؟! ئایا لای ئەو شیعر هەر ئیستاتیکایە، یان خەیاڵ، یان واقیع؟ یان ئایا دروشمی رامیاریەو شۆڕشە، یان رۆچوون بە زات و نێرگزییەتدا؟ ئایا کورتە نامەیەکی دڵداری هەرزەکارێکە یان ئاشکراکردنی نهێنیەکی پێچ و پەنای گەردوونە؟ پاشان بۆچی شیعر دەبەسترێتەوە بە ڕیشسپی ئاوایی و نەخوێندەواران؟ ئەی ناکرێت شیعر لە تازەترین کەرەسەو ئایدیای پاش پۆستمۆدێرن سوود وەرگرێت و بیخاتە ناو کارگەی هونەری شیعرەوەو بە هێزترین گوتاری هونەری هاوچەرخی لێ بخولقێنێت، کە زۆرێك لە بەردەمیدا دەسەوسان بن، چ لێکدانەوەو تێگەشتن، چ سوود وەرگرتن و گوزارشتکردن لەو ژینگەو شوێنکاتەی مرۆڤەکان تێیدا دەژین؟!

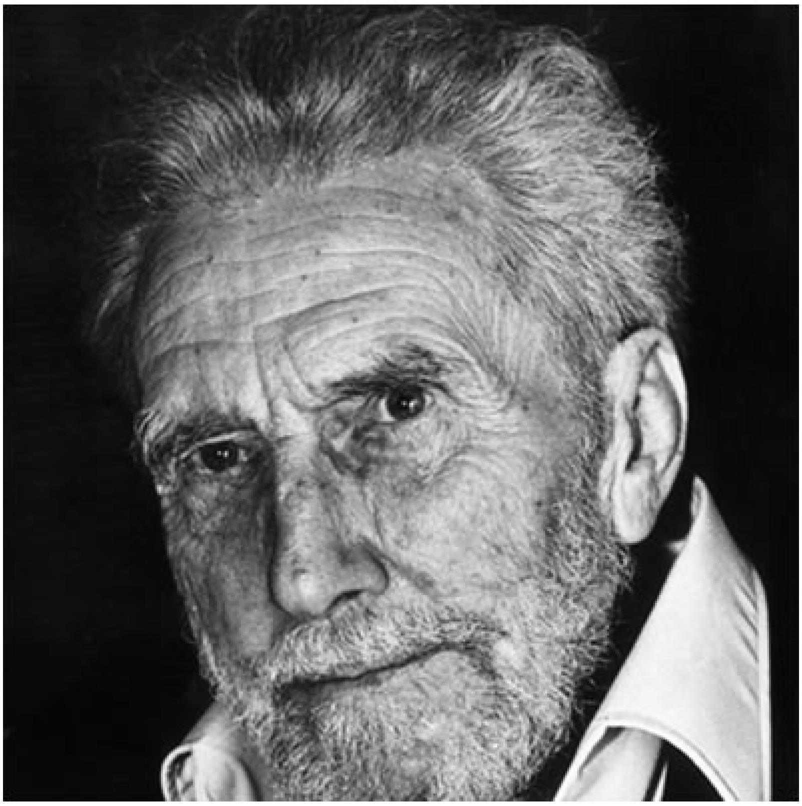

ئێزرا پاوەند

لە کۆتاییدا دەستخۆشی لە کاکە حەمە دەکەم، هەرچەندە وەك خۆی دەڵێت چیرۆکنووسە، بەڵام بابەتێکی زۆر گرنگی خستەڕوو، لە کاتێکدا زۆرێک جورئەتی ئەو راشکاوییەیان نییە، بەڵام بە ڕای من شکستی گەورە لە نەبوونی کاروکاردانەوەی ئەم ڕایانەی کاکە حەمەو دروستنەکردنی دیالۆگدایە، کە هەروا باسەکە دەمرێنێت و وامان لێدەکات لە بەرانبەر ئەم تەوەرە گرنگەدا بێ هەڵوێست بین.

لێرەدا جێی خۆیەتی ئێمەش بپرسین: با وایدابنێین گەر 2000 شاعیرمان هەبێت، جگە لە خوێنەرانی شیعر! ئەی هۆی چییە 10 نوسخەش لە کتێبێکی شیعری چاپکراو بە تیراژی 500 دانە سەرف نابێت؟؟ ئایا کۆمەڵگا نەفرەتی لە هونەرو ئەدەب کردووە کە گیانی هونەرە، چونکە خودی هونەرمەندەکە وەك مرۆڤ مافەکانی لە ئارادا نییە، یان گیانی مرۆڤ بەرەو مردن چووەو ئیدی چیدی ئەو ژانرانەی کۆمپانیا بازرگانییەکان رەواجی پێ نادەن، لە جەنگی ژیاندا بەرەو پووکانەوە دەچن؟ ئەم بابەتە زۆر بابەتێکی هەستەوەرەو جێی خۆیەتی زۆر لە خامە بەدەستان بجوڵێنێت و ئاوڕێکیان بەرەو ئەم دیاردە نێگەتیڤە رۆشنبیرییە پێ بداتەوەو بیانهێنێتە سەر خەت، وەك چۆن ماخۆلانی بە من گرت تا ئەو کاتەی لە نووسینی ئەم گوتارە بوومەوە. خوازیارم بەم گوتانە دڵی کەس زویر نەبووبێت و هەر بەڕێزێکیش سەبارەت ئەم تەوەرە جدیە ڕایەکی جیاوازی هەیە خۆزگە بێدەنگی هەڵنەدەبژارد.

بەها و هەڵـەی پێشبینییەکان … سەباح ڕەنجدەر

باجی جیانووسین: ئەزموونی سەباح ڕەنجدەر

ئەحمەدی مەلا

شیعر لای سە‌باح ڕە‌نجدە‌ر لە‌ شیکلی جیهانێکدایە، کە‌ نە‌ سە‌رە‌تای دیارە‌ نە‌ کۆتایی، بە‌ڵکو لە‌ پە‌ڵە‌ی جوانیی، لە‌ دە‌نگی نامۆ، لە‌ بزاوتێك، لە‌ ئاماژە‌یە‌ك، لە‌ ساتمە‌یە‌ك، لە‌ بیرە‌وە‌رییە‌ك پێکهاتووە‌، لە‌ کۆتاییدا، هە‌موو شتێك لای شاعیر دە‌بێتە‌ ماددە‌ و مایە‌ی شیعر. ڕە‌نگە‌ باس لە سەرەتایەك بکات، بە‌ڵام سە‌رە‌تایە‌کی زە‌مە‌نی نییە‌، بە‌ڵکو لە‌ ئێستایە‌ك پێکدێت، کە‌ زە‌حمە‌تیشە‌ دە‌ستی بە‌سە‌ردا بگرین. لە‌ زمانی ئینجیلە‌وە‌ ئە‌وە‌ فێردە‌بین کە‌ (لە‌ سە‌رە‌تادا وشە‌ هە‌بوو)، ئە‌گە‌ر (وشە) مە‌بە‌ست لە‌ کردە‌ی خە‌ڵق بێت، ئە‌وە‌ بە‌ (کردار)یش دە‌کرێت لێکبدرێتە‌وە‌، بە‌ڵام لە‌ ژێر زمانی شاعیر ئە‌وە‌ دە‌خوێنینە‌وە، کە‌ (لە‌ سەرەتادا تە‌نیا جوانیی هە‌بوو). جوانیی لای ڕۆمانسییە‌کان دنیایە‌کی خە‌یاڵییە‌، دنیایە‌کی دوورەدەستە، بە‌ڵکو لە‌ زۆرباریشدا، ئاوێتە‌ی مە‌رگیش دە‌بێت. هە‌ر ئە‌و جوانییە‌یە، دواتر ڕامبۆ بە‌ (تاڵ) دە‌یچوێنێت. لۆژیکی شیعر، لە‌سە‌ر نالۆژیك بە‌ندە‌، جیهانی ئەم شاعیرە وە‌کو نارنجۆکێك هە‌پروون بە‌ هە‌پروون بووە‌، هیچی بە‌سە‌ر یە‌کە‌وە‌ نە‌ماوە‌، پارچە‌کانی جارێکی دی مە‌حاڵە‌ پێکە‌وە‌ گرێ بدرێنە‌وە‌، بە‌ڵام هە‌ر پارچە‌یە‌ك خۆی لە‌ خۆیدا پێکهاتە‌یە‌کی شیعرییە‌. ئە‌م جیهانە‌ ئینسان تووشی گێژبوون دە‌کات، ئە‌و گێژبوونە‌ی کە‌ ڕامبۆ دە‌یویست دە‌ستی بە‌سە‌ردا بگرێت. ئایا ئە‌م کردە‌یە‌ بە‌ شیعر ئە‌نجام دە‌درێت، ئایا شاعیر دە‌توانێت ئە‌م جیهانە‌ لە‌یە‌کترازاوە‌، لە‌ یە‌کداماڵاوە‌ جارێکی دی بداتە‌وە‌ دە‌م یە‌ك و وە‌ك سە‌نعە‌تکارێك، هە‌وڵی ئە‌وە‌ بدات برین و شوێنە‌واری ئە‌و ئازارانە‌ بسڕێتە‌وە‌:

شیعر دە‌ستی لە‌سە‌ر شانم دانا

گوتی لە دوورەوە هاتووم و نەزرم لە خم گرتووە
نیشانەی زیندووکردنەوە بناسم

شاعیر زر خولیای جیهانی خیەتی، هەست ناکات کە کات تدەپەت، هەست ناکات کە دەرەوە کاریگەریی بەسەر ئەزموونی ئەوەوە هەیە، بە پچەوانەوە ەنگە بیەوت، جیهانە شیعرییەکەی خی ببتە مەرجەع، نەك ئەزموون، بیە هەست بە گانکارییەکی بنەەتی لە دەقە سەرەتاییەکانی و دەقە تازە نووسراوەکانی ناکەین. جیهانی شیعریی ئەو بەب کەلن دروست بووە،، ەنگە بواریشمان نەداتێ هەناسەی تدا بدەین. وەکو ئەوەی ئینسان لە دوا ساتەکانی خیدا بژت و ئەوەی دەمنتەوە تەنیا هەر شیعر بت. بەرجەستەکردنی ئەو جیهانە بەب خا، بەب وگو، بەب مەسافەی نوان ونەکان، بەب سپتی، بەب پەنجەرە و دەرگا. جیهانکی سیخناخە بە خودی خی. دەق جگای واقیع دەگرتەوە:

وەك یەكەم ژی چوونە قوتابخانە
لافاو لەو جگەیە نیشتەوە
خوداناس ب دەستنوژ گرتن دەچنە سەری
ئەو شەقامانەی هاتوچیان ل بەستراوە
كخراوی جانەوەران بە دەستە بەدەكانیان
وناكیان لە بن دروشمەكانیان درزن كرد

ئەم جیهانە سوریالیئامزە، لە هەمان کاتیشدا لکیشە، بە ترم و موفرەدەی دەشتی دزەیی پ و پاراو دەبت، بە ئامازەیەکیش ب فەزای دەشتی هەولر کتایی دت،، پانتاییەکی خاوە، دووبارەبوونەوەی خودی خیەتی، کەمك هەست بە تەایەتی بینین، چاو دەکرت، بەرجەستەکان لەناو دزایەتی و بە دزایەتی خیان دەژین. هیچ شتك لە کتاییدا، پەیوەندی بە هیچ شتکەوە نەماوە. هەموو (پنت)ك سەربەخییەکی تەواوی هەیە، ب خودی خی واقیعکە. شاعیر کەس ئاشت ناکاتەوە، بانگەشەی کەس ناکات، قسە لەگە کەس ناکات، نایەوت دەمی ئاراستەی هیچ کەسك بکات. ئینسان لە دەقی سەباح ەنجدەردا، بە ب هیچ ئاراستەیەکی دیاریکراو هەنگاو دەنت:

لە ژووری زوانی خم گەپانکی گشتیم چ و قەرەباغ

بیە لای ئەو، بەرجەستەکان، ماددەکان، چ سروشتی بووبتن، چ ماددی ووت، کەوتوونەتە هەرەکەت و گیانیان لەبەرە. زمان

لەسەر هێڵی بەڕێیانی ئاراستەکراو بەکار نەهاتووە، بەڵکو لەم ئاماژەیە، هەندێ جار ئەو ئاماژەیە بۆ خودی خۆی گەڕاوەتەوە. ئەم جۆرە شیعرە لەناو ئەدەبیاتی کوردیدا، ڕەنگە خوێنەری زۆری نەبێت، چونکە دەیان دەیەیە، شیعریان بەوە ڕاهێناوە کە (سیاسی) بێت و حەماسییانە بێتە دەنگ، پەیامی هەڵوێستبازیی هەبێت، لە یاوەر و مورید و چەپڵە بگەڕێت، یان (ڕۆمانسی) بێت، ختووکەی هەستە چەپێنراوەکان و داپڵۆسێنراوەکان و مەحروومەکان بدات، ئەرکی کۆمەڵایەتی و سایکۆلۆژی ببینێت، تەنانەت هەندێ جار وەکو وێنەی (پۆرنۆ)ی لێ بێت، لەپێناو فێنککردنەوەی دەروونێکی گڕگرتوودا بەکارهاتبێت.
سەباح ڕەنجدەر لەم دیدەوە دژە شیعر دەنووسێت.
ئەم دژە شیعرە دەمێکە لەناو ئەدەبیاتی کوردیدا دەنووسرێت، نەیاری لە یاوەر زۆرترە. هەندێ جار تێمەتی ئەوەی دەدرێتە پاڵ کە لە پاشڵی ئێتریکی تەقلیدی نەهاتووەتە خوارێ، بۆ پەردەی گوێی کوردان قورس و بەدفەساڵە، هەندێ جاریش گومانی ئەوەی لێدەکرێت کە دیمەنی دڵفێنی خەیاڵیی ناکۆشێت و دەمێکیش بە لاترازاو لە سیاقی گشتیدا دەخوێندرێتەوە.
ئەم تێمەتانە هەند ڕاستن، ئەگەر نووسین وەکو تەقلیدێکی قوتابخانەیی سەیر بکرێت، نەک وەک ئافرێندراوێکی تاك، بۆیە دەبینین، ئەگەر لای شاعیر ئاماژەیەکیش بۆ جەستەی ژن کرابێت، ئەوە تەنیا هەر بەم جۆرە بە ژێر قەڵەمی شاعیردا تێپەڕیوە:

ئاو چاوی کوێر نەبوایە
بە لەشی نەرمی کیژان وشك نەدەبووەوە

یان ئەگەر بێتو ئاماژەیەك بۆ شەڕی ناوخۆ و شەڕی براکوژییەکانی دوای ڕاپەڕینیش کرابێت، ئەوە شتێکمان پێ دەڵێت، کە ڕەنگە تەنیا ئەو کەسانە هەستی پێ بکەن کە لە نزیکەوە ئاگاداری باروودۆخەکە بوونە. بە شێوەیەك لە شێوەکان ئاماژە بۆ دوو لەقلەقەکەی سەر منارەی مزگەوتی خانەقا دەکات. ئەو دوو تەیرە وەکو لە ئەبەدییەتەوە هاتبێتن و لەسەر ئەو منارەیە نیشتبێتنەوە. لە تەیریتی خۆیان کەوتبێتن و بووبێتنە ڕۆحی زیندووی شارەکە، بەڵام مەخابن ئەم ڕۆحە بە دەستی (نیشتیمانییەك) وەکو نارنجۆك هەڵپروون بە هەڵپروون دەبێت. شاعیر بە تەوسکەوە باسی لێوە دەکات. هەولێری دێرین دەبێتە باڵندەی دێرین. کۆ کۆنترە: پیرە حاجی لەقلەق، یان شاری هەولێر؟ بێگومان لە

کوشتنی باڵندەدا پەیامێکمان پێ وتراوە: (کوشتنی شار و ئینسان و شارستانییەتە). ئینسان بە تاقی تەنیا بە هیچ جۆرێك ئیمکانییەتی ژیانی نییە لەسەر ئەم خاکە بریندارە:

نیشتیمانییەك باڵندەی دڕینی هەولێری کوشت

هەروەها دەبێت ئاماژە بۆ خاڵێکی دیکە لە شیعری ئەم شاعیرەدا بکرێت، ئەویش زمانی سیحرە. شیعر و سیحر دوو دەستەخوشکن، بەڵکو دوو جمکانەن. ئەوەی بە کردار ناکرێت، بە خەیاڵ ئەنجام دەدرێت. ئەم دوو جمکانەیە پێکەوە سەریان هەڵداوە و پێکەوەش هەڵدەکەن. دەبێت ئاماژە بۆ ئەوە بکەین کە سەرهەڵدانی زمان لە پێناو سیحرکردن بووە. سیحرکردن لە گەردوون، لە شتە بینراوە و نەبینراوەکان. واتە: ئاشتکردنەوەی دنیا لە ڕێگای زمانەوە، هەڵبەتە شیعر نزیکترین زمانی ئاشتکردنەوەیە. شیعر شەڕێکە لە پێناو ئاشتکردنەوەدا.

سەباح ڕەنجدەر شاعیری سرکە، ئەو وەکو ئەکرۆپاتانە گەمە بە وشەکانی دەکات، لە پێناو سڕینەوەی ئەو ناوەندە، شاعیر گەمەیان پێدەکات کە واقیع لە زمان جودا دەکاتەوە، هەوڵدانێکە بۆ ڕووخاندنی ئەو پردانەی کە ئینسان لە زمان جودا دەکەنەوە. گەڕانەوە بۆ زمانی منداڵیی، بۆ ئەوەی منداڵ و زمان ببنەوە بە یەك جەستە. ئیتر شتێك نییە بە ناوی فیکرەوە و شتێکی دیکەش بە ناوی زمانەوە، بەڵکو جەستە دەبێتە زمان و زمانیش وەکو جەستە هەڵسوکەوت دەکات. هەروەکو لە سەرەوەش ئاماژەمان پێی کرد، شیعر لای شاعیر لەسەر لۆژیك بەند نییە، بەڵکو دژە لۆژیکیش ئیش دەکات، لێرەوە وێنەکردن پانتاییەکی مەزن لە دەقی ئەم شاعیرە داگیر دەکات. وێنەی نەخۆشێك نا، بەڵکو چەمانەوەی زمان بۆ ئاستێکی دی، زمان ئەو ئاسنە گەرمبووەیە، کە شاعیر بە کەیفی خۆی دەیچەمێنێتەوە، پاشانیش کە سارد دەبێتەوە، شیکلی سەیر و سەمەرەیان وەرگرتووە. هەڵدانی ماسی بۆ حەوزی شووشە، بە هەڵدانی وشەیەك ناکات بۆ ناو ڕستە:

ماسی هەڵدەدەمە ناو حەوزی شووشە

هەندێ جاریش بەرانبەر بە وێنەی سوریالیئاسا خوێنەر تووشی حەپەسان دەبێت، چونکە ئەم ئەکرۆپاتکردنەوە دەگەیەنێتە ئاستێك، کە ڕەنگە دوا سنووری خەیاڵ بێت. خوێنەری کەمخەیاڵ تەواو بێزار دەکات:

دەمی بە قاقبەقاقی ئاسوودەیی گەرم کرد

یان
پێغەمبەران لەو شەرمی ڕووناکیدا مردن

شاعیر دەستەواژە ئاینییەکان، ئاماژەکردن بۆ پیاوچاکان و پێغەمبەران و ئەدەواتی بواری پیرۆز بەکاردەهێنێت، لەپێناو هەڵگەڕانەوەی، یان لەپێناو ئاراستەیەکی دیکەی بەکاریان دەهێنێتەوە، یان ئەوەتا زمان دەبەستێتەوە بۆ زەمانێکی دێرین، زەمانێکی بەسەرچوو و لەوێ ژێر لێوەوە بە خوێنەر بڵێت ئەم دەقانە ڕەگوڕیشەیان هەیە. لەم هاوکێشەیەدا، ئینسان وەکو یەکەم کائین و یەکەم بوونەوەر و یەکەم بەرجەستەی دێتە پێشەوە. ئینسان کائینێك نییە لە گۆڕانکارییە سروشتییە دێرینەکانەوە هاتبێتە کایەوە، بەڵکو سەرەتا ئەو دروست دەبێت، ئینجا ڕەگەزە بێ ئەژمارەکانی سروشت دروست دەبن. ئەم دیدە ئاماژەیە بۆ تێرمی (ئیومانیسم) دەکات و لە هەمان کاتیشدا ڕەگەزێکی ئۆرگانیکی دەقی سەباح ڕەنجدەرە:

ئاسمان لەو دەمودووی هەور
پێش ئەوەی ببێتە
باران یان بەفر
تەرزە یان شەختە
ئێمەی دروست کرد

زۆر ڕەگەزی دیکە هەن دەکرێت هەڵوێستەیان لەسەر بکرێن و بهێنرێنە زمان. خوێنەر دەتوانێت لە تێرمی (گەرم) بڕوانێت و لە سیاقە جیاوازەکانی وردبێتەوە. چۆن ئەم موفرەدەیە تێکهەڵکێشی وێنەی شیعریی دەبێت و ڕەگوڕیشەکانی لە قووڵایی چ خاکێکدا، تەڕیی و گەرمایی دەقۆزنەوە. خوێنەر، یان توێژەر دەتوانێت لەسەر چەند ڕەگەزی دیکە بگیرسێتەوە و زیاتر پەی بە دنیای شیعریی شاعیر بەرێت، بەڵام ئەوەی جێی سەرنجە، ئەو جیا دەنووسێت و باجی ئەم جیانووسینەش دیارە.

ئایاری 2012 ئیسپانیا

• لەم سەرچاوەیە گواستراوەتەوە:
گۆڤاری 23، ژمارە 8، هاوینی 2012، هەولێر لاپەڕە: 7 تا 12.

بەشی یەکەم

بوێریی ڕۆیشتن

حاجی لەقلەق بە تەواوی بوون مایەوە و هەنیسکی نائومێدی بەسەر

شاردا هەڵدا
بارانیش کۆتری دەنیشێ و باڵ دەداتەوە
زەوی زمان بە لێوی دادەهێنێ و تەڕی دەکات
هەور دیکتاتۆر نییە
ئاسمان داگیر دەکات بەڵام ساتی ڕاستەقینەی دێ و ڕقی خاو دەبێتەوە
خۆی لەناو دەبا و ئەو ئازاد و ڕێز نەشکاو
بە دەوری بانگی یەکەم و زەنگوڵە و گومەزدا دەخولێنێتەوە
خۆریش ئاوا دەبێ پاش پێڵوو داخستنێك پەشیمان نابێتەوە
ڕاسپاردەی دێیم بەوپەڕی دڵەوە خوێندەوە
زوو هاتمەوە و دەموچاوی گڵۆپی ماڵم
پڕ دەمار و خوێن کرد و ورەم خستنەبەر
ماڵ بە پەرستگا و یەکەم شووشتنی پیرۆز دەزانم و خەوێکی ئارام دەڕژێنێتە چاومەوە
سوارێکی پاکیزە پارچە پارچە کەلوو و ئاوازی هاوئاهەنگ و سێبووری هەڵدەدایە ناو دەستمان
لەبەر ماڵی تەورات و ئینجیل و قورئانی دەم بە وێرد و نەوای مندا
لە ئەسپە بەهرەمەند و بلیمەتەکەی دابەزی
ڕێگا ڕکەبەڕکایەتی لەگەڵ نەکرد
ئارام و ڕۆشن وەك دەموچاوی ژنێك
تازە نێبەرەکەیان لە تەنیشتی دانابێت
فرمێسك لە چاوی قاوەیی ڕژا و بە تۆڕی چلچرا سڕیم
بە هەویری ئاردی گەنم کردمە پەیکەر
لاولاو بە دەست و پێی هەڵچوو
بووە یادەوەریی هەڵۆی کۆچەر کە دووکەڵ و بارووتی بۆردوومان بە چۆکیدا نەهێنا
چل پێغەمبەر بە چیچکانەوە لە دەوری دانیشتوون
حەوت شەو و حەوت ڕۆژ بیریان کردەوە و مانەوە
دواتر ڕێی هاتنەوە ناو خۆیان لێ ون بوو
کێ کۆپە لە سەری هەڵسێ و بوێری ئەوەی هەبێت بۆرەدا بڕوات
نەخشی خەواڵوویی دەشکێنێت و باوێشك نادا
ماڵ بە پەرستگا و یەکەم شووشتنی پیرۆز دەزانێ و خەوی ئارام دەڕژێنێتە چاویەوە
شەو و ڕۆژیش باڵی شەماڵ فڕێ دەدەن و دەگەڕێنەوە ماڵی خۆیان
ڕازێك ماڵی ڕووناك کردووەتەوە
هەموو کەسەکان ڕازن لە یەکەم شوێن دەگەڕێنەوە
ئەستێرە هێلانەی لە ناولەپی ئاسمانە بەڕۆژ بەتاڵی دەکات و بەشەویش دەگەڕێتەوە ناوی کە ڕۆژ بەتاڵی دەکات مەرگ هێرش دەهێنێتە ژوورێ

له داره‌ته‌رم زیندانی ده‌كات ئه‌ستێره ئێمه‌یه من ئه‌وی دی ئه‌ستێره‌م و ئه‌وی دی شتێكی كۆنه ژیاوه‌ته‌وه خۆراكی سه‌ر سینییه‌كه‌ی هێشتان تێكنه‌چووه و كتێبه كراوه‌كانی دانه‌خراون په‌شیمانی جوانترین وشه‌یه له زمان ناسیم شیعریش یه‌كه‌م خوێن بوو ئاده‌می لێ له‌دایك بوو هێمنیی ماڵی ئه‌م نۆبه‌ره تاهه‌تاییه‌ی پێ زانی و باڵنده‌ی زمانبه‌د دان له حه‌وشه‌وبانی ههڵناگرێته‌وه و زریانی ڕه‌ش لێی نادات سه‌ره‌تای یه‌كه‌م سۆزی پڕ ئازار گهڕایه‌وه بۆ یه‌كه‌م شووراوی پیرۆز شووراوی پیرۆز به ده‌نگێكی پیرۆز پێكه‌نی و بوو به ئاوریشمی خاوی ناوقۆزاخه و به‌سه‌ر خورپه‌ی ترسناكدا زاڵ بوو قۆزاخه ئه‌و شوێنه‌یه پێویسته بیزانیت نه‌ك شتی له‌باره‌وه بڵێیت نقوومبوون له ڕازی یاد و شوێنه‌كان خۆشبه‌ختییه‌كی كورتخایه‌نه له باروبوارێكی تایبه‌تی ژماره و ئاوازدا وابزانم ئه‌وه‌ی گوتوویه‌تی ئاواز ههڵه‌ی كردووه ئازار پێش ئاوازه شوێن دڵۆپه ئاوێك بوو هات و دڵۆپه ئاوێكیش بوو ڕۆیشت جگه له ڕازی یاده‌كان هیچ شتێكی تر لێره نییه گێڕانه‌وه‌ی باس و خواسی كۆشكی كۆتایی خولیایه‌كی ههڵه‌یه عۆل عۆل به په‌یژه‌ی ئێسكی كلۆربوو سه‌رده‌كه‌وێ و فریای ئه‌ستێره بینین ناكه‌وێت

یه‌كه‌كان له ئاسۆی چاوهڕوانیدا

یه‌ك دابه‌ش و جاران و كه‌م ناكرێ
خودا
خۆر
من
له‌مه‌وبه‌دوا بازنه‌ی یه‌كه‌كان داخران
به‌رگه‌ی سه‌یركردنمان بگرن
بۆنی هه‌ر كه‌سێك ده‌ده‌ین
دان و ئاوی كۆتره‌كانی بیر نه‌چێ و چڵی ناو ده‌می ڕه‌ش نه‌بووبێ

چاو ناپاكیی له‌گهڵ زه‌مین ناكات پێش من خودا و خۆری لێ بوو به‌خێرهاتنی منیان كرد و گه‌نجینه له ده‌ستیان پڕ بوو ئێمه هه‌رسێكمان گه‌یشتین به هه‌موو شت و كه‌سێك كه‌چی هه‌ر ته‌نیاین و ده‌مانه‌وێ زمانی ئه‌و منداڵانه فێربین داوا ده‌كه‌ن له‌دایك بن ڕنۆكی دڕنده ڕوان و ئه‌وان هه‌ر خواردنی ناوكی دایكیان ده‌خوارد و له‌ناو زگی دایكیان سه‌رگه‌ردان نین و ئه‌و شوێنه ده‌ناسن كه بۆی دێن هه‌موو شتێكیش جوان مایه‌وه ده‌ستی هه‌موو جوان ماوه‌یه‌كمان گوشی له چاوهڕوانی ڕوانه‌وه‌ی لاسكه گوڵ له‌ناو لاپهڕه‌كانی كتێب ماوینه‌وه سێبه‌ر كه‌وته سه‌ر بۆشاییه‌كان پڕ مرۆڤن مرۆڤ دابارین و سه‌رزه‌وییان داپۆشی و به‌یاننامه‌ی در□ژنانه‌یان ڕاگه‌یاند حه‌زده‌كه‌م

هیچ کەسێك لە هیچ شوێن چاوەڕوانم نەکات

دیمەنێك لە خۆت

لە شۆستەیەکی خلیسك بەسەر سێبەری خۆمدا پازم دا
زوقمم لەسەر گوێ لادا و پەڕەمووچێکم لە باڵندە بە ئامانەت وەرگرت
دوو وێنەم پێکێشا
شمشێر و شمشاڵ
میوەیەکم دوولەت کرد
لەتێکم لە نزیك وێنەی شمشێر دانا
ئەویدیش لە نزیك شمشاڵ
توانیم ژمارە و ناوی هەموو کەلوپەلەکانی مێزەخانە
لەسەر لەتی نزیك شمشاڵەکەدا بنووسم و بە ئامانەت داینێم
ڕێبوار ناتوانێ سکاڵا بکات
ڕێگا بریتییە لە خۆت
زەویش خەوی لێ تێك نەچووە
گوڵی لە پەلەقاژەی ماسیی ناو تۆڕە و دڵ و هەستەکانی تێکەڵ دەبن ڕەنگەکانی کۆبووەوەی ناو پەڕەمووچ بەختەوەرانە پێشوازی لە تابلۆی دەروازەی شاری ئەشق دەکەن و دروودی داگیرساو کڕنۆش بۆ مەی و مەیفرۆش و مەیگێڕ دەبا و خۆی دەدرکێنێت چۆن بەسەر سێبەری خۆیدا پازی دا و تەماشای دەموچاوی نیوە مردووی ماسی کرد و هاواری کرد تاوێك هەر تاوێك چاوەڕوانبە بەڕێوەم بۆ قوربانی و هەناسە ساردەکانت هەڵدەمژم ماسی یازدەمین نەوەی من دەبێت و ناوی منیش هەڵدەگرێتەوە بۆ هەڵ نییە گوڵەستێرە دەڕژێ و شتێك پێشکێشی هیواکان دەکات و بەر لە ئاگرکەوتنەوە دەگرێ

لە هێزی درەوشانەوەدا

پیاوە زەنگوڵ جووڵێنەکەی ڕایەڵی وشە و شێوێش کە کیشوەرێکی تری پێ نەدۆزرایەوە
دوا قسەی بۆ کۆڵۆمبس کرد و بە دەرزیلە و سنجاقی دایکی
هێمنانە خوێنی خۆی ڕشتە کاسەی دڵخۆشییەوە
ئێمە ڕەنگی دێیمان بینی
توانیمان لەبارەی تووڕەیی چیاکان و ڕەنگی ئەشق قسە بکەین
زەوی جلی خۆی لەبەر کردەوە
بە کورسییە بەتاڵەکەی هەڵیواسی
شەکر و خوێی لە ئاودا تواندەوە
قوڵی پێ خوساند

کوورەی داگیرساند
خشت بڕا
پێستی خاك بۆ بناغە لادرا
شار گەورە بوو
یەکەمین ئاهەنگ گێڕدرا و یەکەم جەنگ کوژایەوە
پەلکەزێڕینە کە لە ئاسماندا ون دەبێت
سڵاوی هەموو جەربەزەیەکی سەندووەتەوە
ڕوخساری هەیە و دێتە ناو ڕیشاڵی ڕۆحت
ڕەنگی دڵی بینیوە و ڕەنگی ئەشق دەناسێت
پەنجەرەیەکی بەتاڵ لە سینگی دیواردا ئاسۆ و سنوورە
هەناسەی سازگاری خۆر تێیدا دێتە ناو جۆش و کوڵی کاروانەکان
کەسیشی تێدا بانگی دەرەوە ناکات
لە هێزی درەوشانەوەیدا دەردەکەوێت
هاوڕێی پاراو ئەگەر جەردە و چۆرتەمان لە بۆسەدا بینی
مەشق بە چاومان دەکەین و گۆرانی لە لێوی شار جێدەهێڵین
شار لە خەوێکی ئارامدا هەناسە دەدا
درەختی بە پەڕوباڵ بیرنەچوونەوەی شاری قووڵایی دەریایان پێ سپێردراوە
کازێوەی سپێدە
زەردەپەڕی ئێوارە
کاتن
کات بیری شوێن دەکات و بۆنە خۆشەکانی لێ پەرت دەبێ
شەقام مۆر نەکراوە
دڵ مۆڵەت دەدا و بۆت دەکرێ جارێکی تر
بەسەریدا بچیتە شەڕی دەرزیلە و سنجاق
مووروویەکی تریش بکەیت بە نقێمی ئەنگوستیلەی قەدەغەکراو
هێڵەکانی ناو دەفتەری گەورەش بژمێری
هێلانە لە ترووکان هەناسە دەدا
شەوانی ڕەمەزانی هەولێر داوا دەکات
قۆڵ لە قۆڵی شکۆی بێ پەروایی هەڵکێشی و ئەو خەونە ببینێ کە گرینگ و زۆر پێویستە
کازێوەی سپێدە
زەردەپەڕی ئێوارە
ئەو داوایە ئاسایی دەبینن و پرسیارەکانی باوانمان دووبارە دەبنەوە
دەمامکی پاشایەکانیش وەك خۆری نیوە ئاوابوو ڕەنگاوڕەنگن
پاشایەکان دەموچاویان پڕە لە ترسناکی و تۆقین پڕ دەدەنە تفەنگ و

میل دەهێننەوە و پەنجە لەسەر پەلاپیتکە دەجووڵێنن تەقە لە ڕووناکییەکی تووڕە دەکەن و برسیەتی دەخەنە ناو تێڕەوە و بە هەناسەبڕکێوە لە بەرزاییەکەوە داوەکە ڕادەکێشن و دەمانخنکێنن دڵێکی پەنجەکانیشمان دەرناهێنن کەسەکەمان لە نێوان دووانماندا سێوێکی لەت نەکرد و وەفایەك نەمایەوە بەسەر هەورەگرمە دابەشی کردین و خوێنی وشەی ڕشت ڕووناکییە تووڕەکە خوێنەکەی بۆ کۆ نەکرایەوە و سەروبڕی وشەکانمان کەوتن و مانامان لێ تێکچوو ناوی دڵبەرەکانی خۆمان بۆ نەخوێندرایەوە خوێنی وشەکان هەمووی درەوشانەوەی ڕووناکییە تووڕەکەبوو ڕووناکییە تووڕەکە دەستی خستە سەر دڵمان و بۆ ماڵئاوایی هاتبوو ئەو جامە ژەهرەی بۆمان ڕاگیرابوو دەستێکی لێدا و قڵپی کردەوە ئاوی پاراوی تا ناو گۆزەمان هێنا شوێنی خۆی نەگۆڕی و دوا دیمەنی بوو دەستی خۆی ڕاخستووە تا مرۆڤ بەسەریدا بڕێتەوە ماڵەوە پردی پاشاکان کەوت شەقام بانگی هەموو یادگارییەکانمان دەکات

لە بۆسەی خدری زیندەدا

برین جۆشاون و گوێڕایەڵی یەکترن
درەختێکی ڕووت لە دوور
دووریەکی سەیر دوور و ساکار ئەوپەڕی دنیا تێیدا خۆی دەناسێتەوە
گوێی لە تەوقەی گەرمی ئەو کتێبەیە
لەبارەی ناودارانەوە نووسیومە
دەڵێت ئەوانە ڕۆژنامەی ئێوارانن
ڕۆژنامەفرۆشی گەڕۆك بردوونی بۆ بازاڕ و شوێنە گشتییەکان
یان گیانی بەرزبووەوەن
بە ڕێگای سرووشەوە براون بۆ دڵگۆیی و چاندنەوە
بەیانی دێنەوە هۆش و پشیلەی سەر بەز لەوێ نامێنن
وێنەکانی ڕۆحت لێی پێکهاتوون و تەزوون
لە چوارچێوەی سۆزی دیدار و خرۆشی
جەزبەی دەگرێ
لە شەقامە سەرەکییەکان هەڵیدەواسێ و دەڵێت
ورد سەرنجدەر و پێشبینی خەندەیەك دەکات
بەم شێوەیە هەموو شەوێك هەمان شت دووبارە دەبێتەوە
سبەی دەستوێست بۆ کوشتنی خدری زیندە لە بۆسە دادەنیشم
بەڵکو بۆم بکرێت بیکوژم و دڵنیایدێنی بم
زمانی بێگەنکردووی باڵندەی بەدیش فڕێدەمە جیهانە ساردەکان
جیهانە ساردەکان ئێمەیان بەپێوە خەواند و جێ بەخۆ ناگرین سەکۆی

سەما کەسی لێ نەما ئەو ڕۆشنایییەی لە ڕوخساری ئێمەوە چووە سەر
سەکۆ پرسیار بوو بەناو سووڕی ڕۆژەکانمان جووڵا شانەکانی هەنگوین
بە هێمنی خۆیان پڕ دەبن لەمەوبەدوا بکوژی خدری زیندە بەنهێنی
لەگەڵمان نادوێ و بەسەر پشتی نەهەنگەکان ڕەتمان دەکات و خۆرێکی
جوانەمەرگین لە جۆگەلەیەکی پڕدا بە زەمین ئاشنا دەبینەوە لە
دۆنايدۆندا خوێنی زیندووبوونەوە پاشەکەوت دەکەین دوای ئەمە چی
ڕوودەدا کەڵەبابی دڵخۆش ئەشقی دەپارێزێ و چێژ لە دەنگی خۆی دەکات
و داهاتوو دەبێ بە هی ئەو

ئاوم بە خۆڵدا کرد و بۆنی خودا خۆش بوو

هەور لە شوێنی دروستبوونی خۆی ناسرا و بەسەر کێڵگەی لێوبەباردا تێپەڕی
بەهانەی سووتانی بۆ هێنایین و بۆنی خۆڵەمێشی تەڕی کردین
گوڵدانی پڕی بەر پەنجەرە فێنکایی بۆ هات
گفتی بە ڕازی ژیان دا
پێستی ناونیشان بەسەر گۆشت و ئێسکم کشا و خەندەی دیدار ڕسکا
خونچە بۆ گوڵبوون چەند کراسی دڕاندووە

1- زێوان 1988 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
2- ڕووەکەکانی خوداوەند 1999 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
3- خەون وا خۆی گێڕایەوە 2004 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
4- شەڕی چل ساڵە 2005 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
5- مردوویەك ئاگای لە هەمووانە 2008 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
6- سەد و یەکشەوە 2008 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
7- ساڵی سفر 2010 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
8- سروودی زەوی 2012 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
9- حەزدەکەم ئەوەندە بژیم 2015 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
10- دواکەوتن لە کەشتیی نووح 2018 داوەتمان دەکات بۆ قووڵایی

ناولەپ و بەرزکردنەوەی گۆزەی بێدەنگی
براکانی ناخ دڵم سوار نییە و بەشدارم لە خوانی خودا و زیندانی واڵا
ئاوم بە خۆڵدا کرد و هیچ شتێکم بیر نەچووەتەوە و دیمەنەکان دەلاوێنمەوە
بە هەڵەش حەزم لە ژیان نەکردووە و پرسیویشمە ئادەم یان حەوا نۆبەر و دڵڕاتەکێنی زەوین
پەیدابوونی ناو دوێنێ بوو گەلێك تەلیسماوی نییە
ناو لە شوێنی لەدایکبوونی دەناسرێ
حەوای ڕوومەت حەفت ڕەنگ
هێز لە ئەژنۆت کۆکەرەوە و ڕاکە
تەنیایی بوومەلەرزەی خستە هێلانەی حاجی لەقلەقەکەی بەر لەوەی بمرێ
دەست ڕەنگاوڕەنگەکان مرداندیان
توندتر ڕاکە نواڵە
ژیان لە چاوەڕوانیدا چەند کراسی دڕاندووە
لەپڕ پەنجەرەیەك داخرا
خەیاڵ سۆمای نابینابوو
نەبووە ئاوێنەیەك خاڵی ناخی تێدا گەورە بکەمەوە
جاڵجاڵۆکەشم بینین کراس بۆ پەرییان دەچنن و پرچیان ڕست دەکەن
هەموو بەهانەکان بۆ ئەمەن ڕۆن بەسێرکدا بڕێژن و گا بخلیسکێ
زەوی بەئاسانی پەشیمان بووەوە
لە یاقووتە شینەکانی ڕژاندوویەتی
لە دوورییەکی ئارامدا ماومەتەوە
بۆنی خۆشی جەنگاوەرێکی بێ ئاگر و ئاسن لە بەرەیەکی نەرمدا دەپەیڤێ
پەیڤی و ژیان ئەشکەنجەی دابوو سەرنشینەکان لەپێش چاوی من سەرکەوتن و کەشتییەکە ڕۆیشت تا بەهەشت گەیاندم دڕکی لێ نەبوو بە پێخواسی بە ژێر گڵۆپی کەسك و سوور و قوللە و سەنگەردا پیاسەمان کرد و دانیشتین و خوانمان داخست و پێچایەوە پشت لە هەڵەکان کرا ئەوەی ئاوی چۆڕاوی داخ بوو پەیکەری هەڵبژێردراوان لەناو باخچەی بەهەشت هەبوو پەیکەری مێژوو بۆ نووسراوەکان کە جلی ڕەنگاوڕەنگی دزراو لە نێرگزی تەمەن درێژیان لەبەرە درێژە بە ژیان نادەم ئەو ژیانەی سەری ئەشکەنجەی دانا ژیان ئەشکەنجە دەپاڵێوێت و هیوای نزیك لە دڵدا هەڵدەگرێت کەشتییەك بەکرێ دەگرم و گەشت لە ڕووباری تەورات و ئینجیل و قورئان و شیر و شەراب و هەنگویندا نائومێدی دەکوژێت

ئەسپی باڵ داستان و ئەفسانە گەیشت

بە هەزار دڵ دەچمە ژوان و دیدەنی
مانگ لە ژوان و دیدەنی ناڕێکی زەوی شەرم دایگیرساند
بۆنی باوەش تووشی هەڵامەتی کرد
چنگ لەسەر دڵم هەڵگرە و لە کۆڵی یاران دوورکەوە ئەی پەتای حەفت دەمار
دەستی پەرۆشی و تاسەکردن لە بەردەرگای ماڵئاوایی
ئەلبوومە داخراوەکان دەکاتەوە و پەڕەکانی زێرنین
خەونێك شەوی کورت کردم و بە دڵخۆشی خەبەری کردمەوە
مرۆڤ بەیانییان وەك ئاو دەجووڵێ
شەقاری پاشماوەی برووسکێك دەمی گەیشتە پەنجەی پێم
ئەسپی باڵ داستان و ئەفسانە چوار ناڵەی دا
چوومە خەونی تایبەتیی نووسینەوە
گوناهی زەویم سڕییەوە و ناوچەوانیشیم ماچ کرد
خەو تازە چاوی زەوی گەرم کردووە
ئای لە خودی خەون دڵنیام
ئەشقی گەرمە و ڕووباری بەستوو دەکاتەوە
ئەی زەوی کۆترە پەیامبەرەکانت لەسەر شانی من دان بدە
بۆ شوێنێکی نەزاندراو نافڕن
ئەستێرە لەسەر شانی من ڕەنگیان ناگۆڕێ و نابن بە بەردی شەڵ

لەناو تەپوتۆزی تەڵخ و ئاسۆیەکی زەرددا پێم لە بەردی شەڵ گیربوو بەلاداهاتم و نەکەوتم کردم بە بەردەکێڵی خوێنڕژاوە ئەسپی نامرادەکان بەردی شەڕیان جێهێشت نەچوونە سەر کانییەکی سازگار دوور ڕۆیشتن و چوونە سەر دەریا ئاوی سوێر بخۆنەوە لەسەر شۆستەی شەقامێکی چۆڵ دانیشتبووم وەك بای سبەینان بەسەر ئەو ناوەدا کشان لە لەخۆبوردوویی و خاکیبوونی خۆیانەوە دەبنە مانای ژیانمان گوڵی سوورم بە دەستەوەیە و چاوەڕوانم چرای ناوچەوانیان داگیرسێنم و ئەوان قسە بکەن و منیش گوێیان لێ بگرم و تا قووڵایی ناخ بە داخ و زووخاوێکی زۆرەوە دەتلێمەوە و باڵندەیەکیش لە تەنکایی زەردەپەڕدا بانگم دەکات و دەڵێت لەناو تەپوتۆزی تەڵخ و ئاسۆی زەرددا وەرە دەرێ ئەوەش ببینە پیاوێکی کاسە چەور چەتری هەڵداوە و لەبەر بارانە خۆشی لەوە دڵنیاکردووە تەڕ نابێت ناشزانێ باڵندە کەی کۆچ دەکەن و بەچکە پەڕەسێلکەش چەند ڕۆژ لێویان زەردە و ئەو تفرە لە ساردی یان لە گەرمی فڕێدەدەن

شەونخوونیی شیردەرێك

ئەو ژنەی خۆی دەکاتە بەرات و قوربانی و شیر دەداتە کۆرپەکەی
ئەمەك و گۆرانی حەفت ڕێ چاو ساغی دەکەن
بۆنی لەناو ئاگری ماڵدا چەك لە دەستی دیکتاتۆر دەکەوێنێت و مۆمی سەر گەنجینەیە
خۆڵەمێشی دوای سووتان نییە
کەوتە قەڵای خودەوە کە لە ڕەنگێك زیاترە و پاراوی بۆ چاو دەگەڕێنێتەوە
خێوی ناقۆڵا
شەوە
دایکی ئاڵ
دڵەڕاوکێی سەرەتا و کۆتاییەکان
دەستیان بەست و کردیانەوە
بەبیری هاتەوە ڕەنگە من کوردستانی بم
کوردستان گەدەی بەتاڵە و بە مەلوولی بەسەر ناوی خۆیدا دێتەوە
چووە ناوەندی ئاسۆ و تەماشای دەریای کرد
نەیتوانی چارۆکەی بەلەمەکەی هەڵدات
پەنای بۆ دانبەخۆداگرتن برد
هێلکەی پرسیارێکی خستە هێلانەی ترووکاندنەوە
یادەوەریی ساردبووەوە گەرم نەبووە و گەشەی نەکرد
بەدوای تەنیاییدا سەرم باڵندەی
حەفت ئاسمانە و بە نۆژەنکردنەوەی چینەکان خەریکە
ئەرێ ئەو هەورەی بە سێیانەی
بەفر و
باران و
تەزرە دووگیانی
سۆراغی تەنیایی لە کێ دەکرێ
بەهێزترین کەس لە هەموو کەس تەنیاترە
پەپوولە پایزە سێبەری خامۆشانی
بەدوات غار دەم دەتگرم
هەڵنەوەرێی هەڵبووەرێی بە کراسی یووسفەوە دەنووسێیت و ڕەنگت دەگۆڕێ
تەنیایی وای کرد لە جێگایەکی دابڕاو لە شار کە ڕووناك و پڕ گەرمییە چاوەڕوانی نەوەی بەهەشت و جنۆکە بکەم لەسەر سەکۆیەکی بە بەردی بە نرخ بەرزکرایەوە کە لە شاری گۆرانیبێژە بەناوبانگەکان دەچێت حەوت بەرزایی هەیە هێز و ئازاییم پێدەدات زەوییە شۆرەکاتەکان داب□□م و بەرەو ئەو دەستانەی بگەڕێنمەوە دژی درەختی مووتوربەکراو بەحەوتبەر بەرز کراونەتەوە دڕکی بێ ئابڕوو دەتوانێت

ناوچەوانی شاعیرێك بریندار بکات و دوو دڵۆپ خوێن بکەوێتە سەر دەموچاوی زەوییە شێرەکاتەکان خوێنی گەرم لەکە نییە ئەشق و تکای ئاشتی دڵە ئاشتیی دڵ لە زەوی شێرەکات گەورەترە وڵاتی تێدا دروست دەکرێ

ئاهەنگێکی تەواو نەبیندراو

ئەمڕۆ ئاهەنگی لەدایکبوونی منداڵێکی گەڕەکمان بوو
هەویر و فڵچەی ددانم بۆ برد
مۆمێکم ڕفاند و هەڵاتم
چوومە سەر کورسییەکی حەسیر و مێزێکی بازنەیی
بە ناوەندی جیهانم زانی
ناوەندی جیهان هەقیقەتە
دەموچاوی یەکپارچە نەبووەتە گرژی و دەماری ناڕەزایی
دەشمەوێ لە شەرم و شانازیی ئەو ئەستێرە دوورە بگەم
تەنیا پێشنگی دەگاتە ئێمە
هەستەکانی خۆم خوڵقاند و سروودی ئایینیی مرۆڤایەتیم گوت
مۆم نەبووە ڕۆژ
تووڕەیی نەبووە واق وڕمان
باوێشك نەبووە نازی ئەستێرەی گەڕۆك
تەقەی دەرگا نەبووە ئاواز
هاژەی ڕووبار دەنگی زاڵی سروشتە
پەڕینەوە لە ڕووبار قەدەغە نییە
نەشمتوانی چی بە مەلەوانی و باڵوەشاندن بڵێم
لارەملی تەمەن و چەقۆی ڕێگران
گەرمایی ئەستێرەیان لێم دوور نەختەوە
ئەی تروسکایی لەخەو هەستاو و ئاهەنگی تەواو نەبیندراو
مایەوە تەماشای دڵی ڕۆچوو بە ناوچەوانی زەوی بکەم
تکا دەکەم لە خەونەکەم بمێنەوە چرای بادە
زەویش تەخت نییە هاوشێوەی مرۆڤە
بە خەیاڵ ناسین ئاشق خومار و بەختەوەر دەکات
خەیاڵ بە ویست و زانینەوە داهێنەری بوێریی لێدانی دڵە
هەر دەڵێی بەردێکی دەستی گەورەترین گوڵی پشکووتووم
هەڵدەدرێمە قووڵایی لێدانی دڵەوە
ئاوی شێتی ڕژا و دڵ لە حەکایەتی جوانییەوە لێی دا شنەی بەرەبەیان بیرەوەرییەتی و نایەوێ بە مردوویی بژی بێ ئەندازە گەورەیە و

ڕاکردوو نییە لە خۆی ئەو خۆرەی سبەی هەڵدێ دەمانداتێ ستایش بۆ خودا کە لە لەدایکبوونمان دەدرەوشێتەوە نزایەکی پێشنوێژ خۆڵی خۆتم بمبەرەوە ناولەپی خۆت و ئاهەنگی ناشتن بگێڕن پرسیارێکی دوای نزای پێشنوێژ ئایا لە بەهەشت نوێژ و دوعا دەکرێن یان کێ خاوەنی بەهەشتە ئەی ئەوانەی دەچنە ناوی وەك مێوان بەخۆڕایی تێیدا دەمێننەوە شمشاڵ داوێنە سەر جامی پڕ شیر هەنگ دەچنە ناوی لە کونەکانی دێنە دەرێ و بە باڵی تەڕ دەفڕن ئاوی شێتی کە ڕژا پاش مانەوەی بە ماوەیەکی کورت ڕەنگی وەك چا زەرد بوو لە ئاوێنەیەکدا نقووم بووم و خنکام خۆشاوی بادەی پیاوچاکانم گەیشتە دەست لێدانی دڵ تاریکە وەك خانەی فەرهەنگ و شارەکانی جیهان سەیرە خانەی فەرهەنگ و شارەکانی جیهان تاریکە و بەڕێکەوت ئایندەش هەیە لێدانی دڵ ڕووناکە وەك خانەی فەرهەنگ و شارەکانی جیهان سەیرە خانەی فەرهەنگ و شارەکانی جیهان ڕووناکە و بەڕێکەوت ئایندەش هەیە پێشبینییەکی بەرلەدایکبوون

ڕەگ لە دەم جۆگەی وشك هەناسە نادات

شەختە پێڵووی چاوی ئاوە و وەك چاو بێگەرد نییە
ڕووەکە خۆڕسکەکانیش لەناو بەردە ڕەش و قاوەیی و سپییەکانەوە دەردەکەون
چێژ لە بەردەکان وەردەگرن و بەڕەنگی خۆیان هەنگاو دەنێن
خودی خۆیانن و بەخۆیان وەرزی ساڵ هەڵدەبژێرن
ناوێکیان بۆ گەشەکردن هەیە
نازاندرێ بۆ ئاشکرای ناکەن
نیگاکانم دەنێرمە شوێنێك کە پەردە بە سەرچاوی نەکشاوە
سەیری ناوە ئاشکرانەکراوەکە دەکەم
لەو شوێنەی هەموومان هەناسەمان گەرمە
ناوی یەکتری دەهێنین و خۆشاوی درەختی ئامۆژگاری دەخۆینەوە
بۆنی کەتانی تەڕیش دەکەین
ژیان لەوەش زیاتر بڕ دەکات
شاعیری شێوە ئاو و ناو و تەقاندنەوەی تەڵەی بۆسەکان
ڕوومەتت لەسەر دەستت دانێ و زەین بدەرە شەڕی دەستنووسەکان
زەوی لە هەموو ڕەگێك تێدەگات و دوا وشەیان لێ وەردەگرێت

شەڕی دەستنووسەکان ئەم زەمینە ڕووخەوونینەی کردە کوورەیەکی تووڕە و هەڵچوو نەمتوانی چاو لەسەر هێرشی ئاگرەکان هەڵگرم لەگەڵ ئەم دووکەڵە و تەنگەتاو کردنەش خانمی ماڵ پلیتی فانۆسەکەمانی بەڕێکی بڕی دووکەڵی نەکرد چڵکی بن نینۆکەکانم فڕێ دا و بەناو ئاگردا

ڕۆیشتمە مێرگێکی پاراو قەیتانی پێڵاوەکانم نەسووتان تەماشای چێڵێکم کرد گیای تایبەتی دەخوارد تا شیرەکەی دوودڵی تێ نەئێڵێ و ئاسوودە و دڵشاد بڕژێتە دەمارەکان دەبێ زەمین بخرۆشێ و ببێتەوە منداڵێکی شیرەخۆرە و جلوبەرگی لە ڕووناکییەکی سوورپۆش بۆ بدرووین خێرا چاوەکانی بکاتەوە و بەهۆی پانتاییەکی پێەوە بگەشێتەوە و بەهێز بمێنێتەوە

مایسی 2018 هەولێر

بەشی دووەم

لەدایکبوون و مردن

لە سەدەی بیست چاوم لە لاسکە ماندووەکان ئاڵا و سەرکەوت
لە سەدەی بیست و یەکدا
چاوی ئاڵاوم لە لاسکە ماندووەکان دەکەوێت
هەردوو سەدە لەو خرۆش و خولیایەی لە منیان ڕسکاند
کرمی ئاوریشم لەناو لەپیان کەوتە گێوگاڵ
سەیر زۆر سەیر تەماشای ئاگری ناو شووشەی لامپای کرد
ئاوریشم بەشە میراتی منە
بەشە میراتی خۆم دەپارێزم و ڕۆژگار دەیهێڵێتەوە
لە زۆر بۆنەدا سینیی کێکی بەدیێمم قۆپ کردووەتەوە و پەنجەرەی مێنم شکاندووە
دەرگای خەزنەم بە گەرمایی پەنجە کردووەتەوە
لەناو بەلەمی ڕاوچییەکان چرام داگیرساندووە و لە حیکمەتی چارەنووسم پرسیوە
پەپوولەم ئاشق کردووە و تەمومژی سەر ئاویشم لاداوە
تووڕەیی تێکەڵی بەزەیی نابێت
با شوێنی هەیە لێی هەڵبکات و خۆشی لە لووتکەی درێزن لادا
لە بیریشی ناچێتەوە بۆچی هەڵیکردووە و لە چیشدا دەبێتە سروە
سروە باڵ دەجووڵێنێتەوە
لە ڕۆژێکدا کە خۆرەکەی زۆر ڕۆشنە
بە بزەیەکی ئاشنا خەڵاتم کە و دەستبەردارم مەبە ئاوریشم ڕوێن
لەدایکبوون پەڵەمووچی کۆترەکانی بڵاو کردمەوە و بۆم کۆ نەکرایەوە
مردن فریام کەوت و بۆ لای هیچ شتێك نەگەڕامەوە
ئاگری کەس لە ئاگری کەسدا ون نەبووە
کەسیش بە ئاگری کەس نەسووتا
لەبەر پەنجەرەی یەکیش تێپەڕین و خۆشحاڵین بە سەمای زەماوەند

سەیر زۆر سەیر تەماشای ئاگری ناو شووشەی لامپا دەکەین

ئەوسا و ئێستا

سروشت هەموو پرسیارەکانی ئێستا و ئەوسای کردووە و بۆ هەموو شت سەرەتایە
خەیاڵ سەرەتای خۆی دەدوێنێ و هانا بۆ شکۆی خۆی دەبا
پەپوولە ئاگری ڕاونا و کەوتە بڵسەی و کوشتی
گەرمایی لە دڵی جریوەی دەهات
بە ئاوی حیکمەت درەختی سێبووری گۆش کرا
ئاو ڕێڕەو دەگۆڕێ
بەڵام بیر ناگۆڕێ
لە دەرەوەی باخەکانی بەهەشت میوەکان ناسیمیانەوە
باڵ لە گەرمیی پێگەیینی میوە کرانەوە و بە خوداوەندەکان ئاشنا بووم
لە خۆشییاندا سوور هەڵگەڕام
خوداوەندەکان مژدەن و دێنە لام و باسی وەفای دەریام بۆ دەکەن
میهرەبانانە سەوڵ دەکاتە دەستی منداڵێکی تازە لەدایکبوو
کاتێکیش جێمدەهێڵن بە سەرمدا زاڵدەبن و بیریان دەکەم
پرسیارەکانی ئێستا و ئەوسا لەبارەی ئەو شتانەی دەتوانم هەمبێت دووبارە دەکەمەوە
بۆ هەموو شت سەرەتام
سەرەتا پێویستی بەوەیە
هەموو ڕەگەکان لە شوێن پێی جوانی و لێبووردن بچێنێت و شتەکان دەست پێدەکەن
گوڵاو دڵ تایبەتمەندترین نهێنیی گوڵ دەدرکێنێت
زەوی لە پەردەی ڕاز دێتە دەرێ
ڕازاندنەوەی خۆی دەداتە دەست هەموو ڕەنگەکان
گوڵ سەرسپاردەی گوڵاوە

وەچە و بنەچە

شوێنپێ ئەمەکی ڕێگا نادیارەکانن
جەللادیش دەیەوێ ئاسمان خامۆش بێت
چۆلەکەکانم لەناو ڕەشەبادا بەڕەڵلا نەکرد
دوور کەوتمەوە و هەڵمدان
بەشە مێوژی خۆم لە قەرتاڵەدا هەڵگرت
هەنجیر و گوێز و باویم داتەکاند و چوومەوە یاریی گومبەتانێ

بەرانبەر چیا وەستام و بزمارەکانی کەشتیی نائومێدانم توند کردەوە
بە پەرۆشم خودا بۆ داوەتی ماڵی خۆی بانگم بکات
پۆلە چۆلەکەی هەڵمدابوون بۆ ئەوەی خۆیان پێشانی برووسك دەن
لەگەڵم بنیشنەوە و دەنووك لە زایەڵەی سنگی
قەڵا بدەن و گۆرانییەك لە لێوی جێبهێڵن
ئاوی تۆفان و لافاو لەبەر دەستماندا مردن
شارمان لاواندەوە و وەچە و بنەچەی ئاگرمان ژمارد
کەمی نەکردبوو
شەقامەکان لەبن پێی ڕێبواران گڕوگاڵیان بوو
ئەسپ و پاڵەوان و پەیکەرەکان پیرۆزەی دوو چاوی تۆرخەو دەبەخشن
هەردوو تای تەرازوویان مەل لەناوی مەشقی غاردان و باڵ دەکات

باوەڕ و گومان

هەستە تووڕەکان قولابیان لە ئاو کێشایەوە و باوەشم لە خودا وەرێنا
باوەڕ و گومان باوەشیان پێدا کردم و خۆیان نەدرکاند
دڵوپ و دڵۆپ کەوتنە ناو کاسە و کەوچکمانەوە
هەراسان و بێزار بووم
لە قسەی دووبارە لەبارەی ڕێنوێنییەکان
لە ئومێدی ئەوان هیچم بۆ نەگوازرایەوە
ڕووبەڕووبوونەوەی خۆدرکاندنم هەڵبژارد
گردۆڵکە و چیاکان سوور هەڵگەڕان
لەناو دەستە بەهێزەکانی تەفرەدان خۆم ڕاپسکاند و بوومە ترپە و ئاوازی نووسین
بەناو دارستانێکی گەورەدا ڕۆیشتم یانی جێگایەکی نەناسراو
درەختەکان بەدوامدا هاتن
دایکێکی ئەفسانەییم ناسی
کەروێشك لەگەڵی دەڕۆن بەری درەختەکان کۆ دەکەنەوە
هەندێك نیشانەی ئاگریان دروست کرد
بەرەو گردۆڵکە و چیا سوور هەڵگەڕاوەکان بەرز بوونەوە
دەبێ تەماشا بکەین
خوێن سەر دەکات و فرمێسك خوڕەی دێ
کاروان دوانەکەوت و گەیشت
هێمای کلیل و کلیلسازی لەسەر تاج چنی و ئاسۆیەك پێکهات
بۆ فەرمان و بەرفەرمانی ئەوە بکە و ئەوە مەکە
زمانی کوردییان پێبەخشیم
لەسەر بەرد تۆمارم کرد و هەتا بڕێی ڕۆشن

لەکەدار و کلکدار

چەتری کاسەی سواڵ بپێچەوە پیاوی لەکەدار و کلکدار
وەك پشیلەی لە حەفت دەرگا میاویو چڕنووکت بەسەرماندا کردووەتە
قەفەس
ئەسپی شەل ڕاوی پێ ناکرێ
چاو بە فرمێسك سڕە و دەخیلەی دڵشکاوانە
پایز دڵەڕاوکێی سروشتە
لاپەڕەکانی ناوچەوانی هەڵدەدەمەوە
مێشکێکی باش و سادە
کە خوێنی لێ دەتکێ سەردانی دەکات
ساتمە ناکات و ناکەوێ
لە مێژوویەکی زیندوودا پشوو دەدا
هێشووەکانی پێگەیون و دەستەکانی بۆ بەرز کردوونەتەوە
بووە هەتاوێك تانوپۆی ڕەش و سپی چنیوە
زۆر ڕامام تا لە چنین بگەم
خۆی لادا لە لێوی ڕەشی نزا خوێن
گوێی لە زمانێکی تر بوو
لە دەشتاییەکدا وێڵ مەبە
کلیلی شار بخەنە سەر ئاوێنەی زوڵاڵ کە زمانی نەرم دەهەژێتەوە
شەرمم لە برین نەکرد
شەرم لە برسیەتی دەکەم

هاتن و نەهاتن

کەسێکی چاوەڕێم لە هاتن و نەهاتندا تەنیا نەبم و قاچم زەوی نەگرێ
تەنیایی دڵ دەسووتێنێت
دەستیشم لە کردنەوەی پەنجەرەدا گیر بووە
پەنجەرە لە ژووری زیندانیشدا دڵخوازی دیدارە
مێوان لەبەر پەنجەرە ئاڵوواڵای ڕێژەنی ڕوخسارە
دڵی سپاردووە بە خۆرێك چاوی ئاڵۆز نەبووە و هەڵی نەگڵۆفتووە
تەنیا ڕەنگی هاتن لە چاویدا دەنیشێت
جۆرەها دەنگی تێکەڵ لەسەرت جێ بە یەکتر چۆڵ دەکەن
دەیانەوێ بچنە ئاسمان بزرینگێنەوە
بە خوماری سەیری زەمینی خومار بکەن
بیر لەو تیشکەش بکەنەوە
بە نێوانی شاخی کەڵەکێوی ڕەت دەبێت و لە پەنجەرەی زیندان دەدات
تیشکێکی لەناکاو نییە

خۆر و پەنجەرە گۆرانیی یەکەمن
دەچنە ناو چارەنووسێك هێڵ و هێماکانی هیوایان لێ دەخوازرێ
خۆیان بەسەر نەهاتن دادەخەن و بەسەر هاتن دەکەنەوە

ڕاست و چەپ

ڕێویەکی قوونگیراو لە ئاوێکی جادوولێکراودا ددانی شووشت
کاتژمێری فێرە هەڵخەڵەتاندن کرد
ئەوەی چاوەڕوان دەکرا ڕووی دا
ڕاست ئەسپی چووە ڕێ
چەپ شەقامی ناهاوسەنگە و ڕێبوارانی لەگەڵ یەکتر نامێننەوە و بخوور دەکوژێننەوە
لە پشت شۆستەکانیەوە جورج دەمی یەکتر لە ئاوێنەی چێژدا بە پێوانە و قەوارە دەبینن
پیت و هێڵ و نیشانەکانی هاتوچوویان کڕاند
ئێمە تێکسووڕاین و گاکانمان لەناو کێڵگە بۆ نەهاتنەوە
هەر بە چاو شوێنپێیەکانی دزین
گوللەی قینی کوڵاوی تەقاند
گوللەی فرمێسکڕێژیشی بۆ هەلێکی تر هەڵگرت
لە خاکی ڕەنگەکان گۆپکە و چرۆ و خونچە و گوڵ
ژەهراوی دەکرێن ئەوجا پێیدەزانن
باخچەش لە تووڕەییدا ڕەشێنەی چاوی نەما

شەو و ڕۆژ

لە شەودا سینگ دەردەپەڕێنم و خۆم ئامادە دەکەم
بەناو ڕۆژدا بڕۆم و شتەکان دژی شەو هەڵگرمەوە
شەو زانی بێکەسم و بە سەرانسەری دنیادا دەسووڕێمەوە
بەشێك لە کاتی خۆی کورت کردەوە و دنیا بووە پەنجەرە
لە ڕۆژدا دەست لەسەر سینگ دادەنێم و خۆم ئامادە دەکەمەوە
بەناو شەودا بێمەوە و شتەکانی هەڵمگرتووەتەوە
لە مۆزەخانەی پایتەختی دابنێم
ڕێگاکانی شەو و ڕۆژ وایان کرد
شانازی بە بێ شەو و ڕۆژی خۆم بکەم
شەو و ڕۆژ گومانیان هەیە
هەموو ئەو بەردانەی هەڵمدان
نرکە و ناڵەیەکیان نەخستە دڵی گۆمێکەوە
کامێراکەم ئامادە دەکەم وێنەی قڕژاڵێکی چاو پەلکەزێڕینەیی دەگرم

لافاو لایداوە
گوڵەبەڕۆژە بەسەریدا چەماوەتەوە و سێبەری لێ کردووە
ئەی ئەستێرەی بچووك بڕژێ
بە یەکەوە کۆچ دەکەین
نامەیەکیان پێ سپاردووم هیچ لە سەر زەرفەکەی نەنووسراوە

کۆن و نوێ

گوڵەبەڕۆژەی ئاسمان مانگ
ڕۆژێك سادەیی جوانیی
بە شتی کۆن سەرسام دەکەم و لەگەڵیدا هەڵبکات
نوێ بێدەنگ و بێجووڵە و لەخۆڕازی
بە ڕێگایەك کە ڕووناکییەکەی ئەشکەنجە نەدراوە و چووەتە ڕیزی سوپای نیشتیمانی
بەرەو پیرمەوە دێ
ژیان بە کۆن بەناز و ڕێزلێگیراو ماوەتەوە
بە نوێ خەمڵیو و زەماوەندگێڕ و بە خانە و لانە
لە تەماشاکردنی ڕێی خولیا دەماری دادەخورپێ
لەگەڵ خۆی هەڵدەکات و گوڵاوی بەسەردا دەڕژێ
دەنگی لە هەموو جێیەك نەوا و ئەنوایە
بێدەنگی ڕێگا لە کوێ دەیهێنێتەوە
هەموو بە ڕێگایەك کە ڕووناکییەکەی ئەشکەنجە نەدراوە و چووەتە ڕیزی سوپای نیشتیمانی
بەهانایەوە دەچین
گوڵاوی پاراوی شەویمان لێدەدا
بیر لە ئارەقەی بۆنخۆشی سەرەمەرگ دەکەینەوە
گوڵاو و ئارەقەی سەرەمەرگ ڕژاونەتە ناوێك
ڕووبارێك حەوت پردی بەسەرەوەیە
بە هەراوهۆریا لە ڕووبار نەپەڕیمەوە

ناولەپ و ناوچەوان

ڕەگ نازناوە بێ لك و چڵ
لەبینینیان گلێنەی هەردوو چاوی گەورە دەبن
ناولەپ هێز و هێڵەکانی خۆی دایە ناوچەوان
ترووسکەی ئاویلکەیەك کۆی کردنەوە
بوون بە باڵا و سێبەرەکەیانم بینی
ئاگری سێبەرەکەیان پێشوازی لە پیاوێکی بەختەوەر دەکەن

قۆچی گایەکی لە جەللادێك وەرگرتووەتەوە
ڕاوی گورگی دارستانی پێدەنێ
زەوی درەختەکانی خۆی کرد بە تێلدڕ
پێی گورگ سووتا و ئەو چڕنووکەی لە گۆشتی دەچەقاند هەڵوەری
قۆزاخەی ڕووناکی کرایەوە
ئاشنابووم بە سروودی ش□شەکان
دەستەبەرز هەڵبڕاوەکان بەخشش و بەخشندە و مژدە پێدراون
مانگ مێوانی ئاسمانە و خودا بەخێرهاتنی کرد
دابەزی بۆ ناو دەستە بەرز هەڵبڕاوەکان و بە چاو و ناوچەوانی خۆیانەوە نا
ڕووەو هێمنی خوداوەندەکان غاریان دا
هێمنیی خوداوەندەکان بۆ دەستە بەرز هەڵبڕاوەکان گواسترانەوە

تەمووزی 2018 هەولێر

بەشی سێیەم

سەکۆی بانگەواز

شوێنپێ لە هەموو ڕێگایەك جێنامێنێ و زەویش لەناو ئاگردا دەیناڵاند مووچڕکێکی گران لە جەستەی دەگەڕا و دەرنەدەچوو ئادەم پاسەوانێکی بەزیوی زەوییە و گوتی ئەم مووچڕکە گرانە لە جەستەی زەوی دەرکە شەقامێکی ئاوێنەیی یەك یەکێکی تری تێدا بانگ دەکات لە هێڵی ناوچەوانی پاڵەوانێك دروست دەبێت بەو شەقامەدا بڕۆ هێزێك هەڵدەقوڵێت بێتاوانێك کە لە قووڵاییەوە هەناسە هەڵدەکێشێت دیواری بۆ دەشکێنێت و ڕزگاری دەکات بە ترس لە درزی بچووکی ئاوێنە نزیك دەبینەوە درزی بچووك ئاژاوە بەرپا دەکات و تارمایی لێ دێتەدەرەوە هەنگاو لەسەر درزدا زەوی ناگرێ و خوان سارد دەبێتەوە و دوژمن دەگا مووچڕکی گران تاهەتایە لە جەستەی زەوی دەرناچێ و هێزێك هەڵناقوڵێ لەسەر ئەستێرەدا ئاگرمان بۆ ناکرێتەوە و باڵی شەمشەمەکوێرەشمان پێنابەسترێ سوپاس سەکۆی بانگەواز

گوڵی نزا

ئەوەی خەیاڵ دەیڵێت چاوترووکان لە دەریا گەورەترە و پێڵووش لە کەنار لێك دوورترن نان و دەریا دوو کەسن لەناو یەکتر ناتوێنەوە و لە نیگایان چاودێری نەتوانەوەیان دەکەن ئۆرفیۆس بێ پەروا بەناو دەنگە بەرز و نزمەکانی سروشتدا ڕۆیشت و چاوی لەسەر ناوکی خۆی ڕاگرت و بەردی ژێرپێی قایم بوو دەریا لەبەر خاتری ئۆرفیۆس

گەڕایەوە لای بە تاسە و ئارەزوویەك كە باڵندەی كۆچەری ڕاو دەكەن گوتی هیچ لەبارەی ئاوڕدانەوە مەڵێ گڵی شینی ڕوخساری میهرەبانان كە بە هێزی دڵنایدێنی ڕۆحەكان خانەدانن لە پێشەوەن جوانییان دانەخستووە قووڵ لایان پشوو بدە باران بەشێكە لە سەركێشییەكان بەسەر پێیەكانتان دەبارێ و خۆشدەبێ بۆ ڕۆیشتن و سەردانی گوڵی نزا

پیتی ناوەكان

بە بێدەنگی هەڵمان گرت و لەژێر سێبەری ئەو درەختەمان دانا كە خۆی لە حەوشەكدا چاندبووی و ئاوی بەدەمەوە كردبوو دەمی كرابووەوە وەك بۆڕی ویستبووی ناوی كوڕ و كچەكانی بهێنێ و دوا هاوار بباتەوە ناو دەمی درەختەكەوە كاتێك پرسیارم لە گەشەی ڕەگ و چڵەكانی كرد گوتی دەمێكە دڵگەرمە هەموو پیتی ناوی كوڕ و كچەكانی بناسێت و لە دیواری پشت سەری خۆی بدات عەباس شووشە خاوەر سەباح كەتیبە سەربەست نزیكترین خاڵ لە خۆر خستییە بەر پەنجەرەیەك ببێتە باڵندە و قەرەبووی هێلكە شكاوەكانی بكاتەوە هەموو شتێك لە خونچە ئیسماعیل عومەر مایەوە بەناو باخێك گەڕا و هەموو پیتەكانی ویستی بناسێ ناسی و ژیان دەستیپێكردەوە لە نزیكترین خاڵ لە خۆر دانیشت و وەك خۆر خۆی پیشاندا و ئێمەش وەك تیشك مریشك و جووچكەكانی بەحەوشە وەربوونەوە كاتێكیش تاریكی دادەهات لە ترسی ڕێوی و چەقەڵ دەیخستنە سەر لك و چڵە بەرزەكانی درەختی حەوشە و شادمانی دەستی پێكرد سەیری هەر دوازدە ئەستێرەی كەلووی كرد و شوێنی جەنگەكانی بینی خۆر لە ماڵەكەی ئاوا بوو ویستم دڵم بە مردنی دایكم بترسێنم سابیر حەسەن سلێمان هاواری كرد لەمێژە لە دوور و نزیكەوە ئێشكگری پێشوازیم و دەست بۆ ڕێبواران بەرزدەكەمەوە و چڵ حۆریم وەرنەگرتووە لەم دیدارە تایبەتییەدا ئاگری تەنیاییم كوژایەوە لەبەر دەرگاوە پێشوازی حۆری خۆم كرد و بۆ دواجار چەند پارچە نانێكی بێ مراوییە هێگرەكانی خستە ئاوەوە و دەستی ماڵئاواییم بۆ بەرزكردنەوە ڕێبوارەكە گەیشتە جێ و گەش گەش چووەوە ناو سەرچاوەی پیتی ناوەكان

دەنگی بەجێماوم

كرمی مێ و مەستبووی ناو میوە چڵنی و چێن پەڕۆی سوورت هەڵدەدەیتە سەر شاخی گای سێرك مێروولەی سوور لەدەرەوە چاوەڕوانن هەناوی میوەكە تەواو بخۆیت و لە برساندا بۆ خواردنی هەناوی میوەیەكی تر ڕاكیتە دەرەوە ئێرە لە ژیان و نهێنی دانیشتووانی ئەم ناوچەیە شارەزانیت هەوری نیشتووی سەریان مایەی واقوڕمانێكی هەمیشەییە

درەخت چەتری بەفریان بەسەر خۆیاندا هەڵداوە و کۆتری لانەوازیش بە هەموو لایەکدا دەسووڕێنەوە و هێلانەیان ساردە چاو زیت لە ئاسمان دەمێننەوە و گەمارۆی سەرمایان پێ ناشکێ ژێی عوود خاوبووەتەوە و دڵی عوودژەن چاوی مردووەکانمانن و ئەستێرەی بە زەوی سپێردراون و دەڵێن دوژمندارین و تاوانبار نین توورگێك بۆنی شوێنپێیەکانمان دەکات و کلکی بە دەفی لە پێستی سەگی دوو ڕەگ دروستکراو بادەدا بەر لە تۆ شتێ نەبووەوە بەدەر لە تۆش شتێ نابێ ئەی شیعر ئەی ئەستێرەی بە زەوی سپێردراو تاس بردوومییەوە و سڕ نەبووم پرچی سوورمەییت تۆڕی دابەشکردنی ئاوی شارە وەك ئەوەی با دەستی بەسەر شتێکی لە خۆم گەورەتر داگرتبێت و نەتوانێت بیبا دەنگی بەجێماوم

کانە خەڵووز

¬¬¬شیعرێك لە خوارەوە بۆ سەرەوە دەخوێنمەوە زەوی تەنیا و بەس بۆ ئەو کەسەیە خوێنی ناوکبڕینی دەڕژێتە سەری و داڵ لەبەر پەنجەرە دەردەکات ئەگەر ژیان بە شێوەیەکی ناساز دەستی ڕاست و چەپ کردی هیوایەك بخوازە و فوو لە مۆم بکە و بۆ شوێنێکی دوور کۆچ بکە کۆچ فریوت نادا و بەرزت دەکاتەوە و بۆ شوێنێکی وەك ئەو شوێنەی چۆلەکە تێیدا دەفڕێ توانا و حەزم هەیە ژیان درێژ بکەمەوە و ڕۆژێ شازدە کاتژمێر کاربکەم و پشیلە لەسەر شانم فڕێ بدەم دوا چاوەڕێ و چاوەڕێکراو ببینم و کتێب و تابلۆ و ئاوێنە و ڕووگەنما و پەیژەی نۆتە و پیانۆ ببەنە ناو کانە خەڵووز و بەشداری خوێندنەوەی شیعرێك لە خوارەوە بۆ سەرەوە بکات با هەستی بۆنی پەپوولەی ناو کێڵگەی گەنم خۆش واڵا بن لەو کاتەوەی بە توانا و حەزەوە لەو شوێنەی چۆلەکەی تێدا دەفڕێ و دێمەخوارەوە و دەچمە ناو کانە خەڵووزەوە پرسیار لە مێژوو دەکەم تۆ ملکەچی یان نەرمونیان لە پرسیارەکە هەڵات و نەمتوانی بیگرمەوە بەڵام بزر نەبوو سەرەتاتکێی کردەوە کەواتە دەبێ خۆم ڕابهێنمەوە چۆن بچمەوە ناو کانە خەڵووز

خانەی پیران

پەپوولە بەدوای ئاگردا کەوتووە و دەیەوێ خۆی پێدا بکێشێ ئاگریش تاریکی دەبڕێ و ڕادەکات نایەوێ تەنیابێت پەپوولە بە نیازی خۆکوشتن لە ئاگر دەڕوانێ نایەوێ بچێتە خانەی پیران

ناکامی لەدایکبوون

پیاوە سەرچڵەکان بازیان دا و بەهوودە و بۆ هوودە دەتوانن هەموو شتێك لەبارەی ژیانەوە بڵێن ژیان لە ئێمە زیاتر لەبارەی خۆمانەوە

دەزانێت و دەمانگەڕێنێتەوە ناو کاتی گەیینی میوەی گریان مرۆڤ دەتوانێ هەموو شتێك لەبارەی ژیانەوە بڵێت و ناشتوانێت بە نهێنی بژی و شەو و ڕۆژیش بە دەوریدا بخولێنەوە شەو لەناو ڕۆژ بە بێداری ماوەتەوە بە دوای هاوڕێکەی دەگەڕێ و ڕۆژیش لەناو شەو مرۆڤ لەناو هەردووکیان بازدەدا و دەگەڕێتەوە کاتی ناکامی لەدایکبوون

زمانە مۆمیاکراوەکان

یەکەم جارمە ئاگر دەبینم لەوانەیە بڕوا بکەیت و بڕوا نەکەی بە ئۆتۆمبێلی ئاگرکوژێنەوە دەچووین فریای ئاگرکەوتنەوەیەك بکەوین کە چەندان مرۆڤ تێیدا گیرببوو گۆرانییەك خوێنێکی بەجۆش و خرۆشی مرۆڤپەروەری تێدا گەرمبوو لە ڕێگای بەهانەوەچوون سی دی گۆرانییەکەمان خستبووە سەر موسەجەلەکە و گوێمان دابوویە و بیرمان لە ڕووداوی ناو گۆرانییەکە دەکردەوە و بە گەرووی گۆرانیبێژەکە بریندار و ئامادە گۆرانییەکەمان دەوتەوە و نقوومی خۆشحاڵییەکی سروشتی ببووین هیچی ترمان نەبوو لەبارەیەوە بدوێین بۆ تاهەتایەش فریای مرۆڤە گیربووەکانی ناو ئاگر ناکەوین و ئاسوودە نین دەچمە ژوورەوە و گڵۆپی خەو ڕۆشن دەکەم و پەنجەرە بەلای چەپدا دادەخەم ئەم خەمە سووکەش کە مرۆڤی تێدا دەسووتێ تێدەپەڕێت ئاگرێك لێمان دەڕوانێ و دەیەوێ لەبارەمانەوە بدوێت ئاگری زمانە مۆمیاکراوەکان

زەماوەندی ناکام

چاوە سادەکان یانی ڕووناکی شار بۆچی ئاوا زوو تووڕە دەبن بەتای کراسێکی تەنك لەژێر بارستێك خۆڵ نوستووم ناخۆشی کەسم نەویست و ناخۆشیانویستووم ئەی ئای لە ئەشق وێرد و نزا لە گریان بەکوڵترن منداڵەکانم زوو نەبنە هاوسێی ماڵ بە ماڵم و نەیەنە زەماوەندی ناکام

ئاشنای خودا

باخچە مردووە و داهاتووش پێویستی بە باخچەیە بۆ هەمیشە خاوەنی باخچە دەبم ئاسۆ لەخۆبایی و توند و تووڕەیە بێ پرس و ڕا هەوڵ دەدا پەڕەی ڕەش بباتە ناو ڕەنگی خۆر خۆریش زیاد لە پێویست سادەیە و ڕەنگ و شێوەی هی منە هی منی ناو تاجەگوڵینە و قۆزاخە بۆ جەنگ ناتوانێ لەناو دەستم ڕاپسکێنێ و لەگەڵ بێدەنگی خۆر قسەم کردووە و دڵخۆش و دڵنیام لەناو تاجەگوڵینە و قۆزاخە بە سواری بای پەڕە هاتووم و ڕاناکەم ئازارم چەشتووە بۆ ئەوەی لەگەڵ ناوی خودا و خۆر

بمێنمەوە ئەستێرە کە دەڕژێ دێت چاوی من ماچ دەکات و دەست بەسەری زەوی دادەهێنێت هەست دەکات من خاوەنی زەویم و نەخشەیم بە هێڵی خۆر کێشاوە جەستەیەك لە نێوان تاجەگوڵینە و قۆزاخەدا خەریکە گیانی دێتەبەر بە وشەی گیانهاتنەبەر پێشوازی لێ دەکەم دێم بە میوانێك خۆشە ئاشنای خودا

ئەیلوولی 2018 هەولێر

تاوانێک دەرهەق بە پەپولەیەک … جیهاد موحەمەد

چ وەحشەتگەرییەکە کوشتنی تۆ، چ دڵڕەقی و بێ ویژدانییەکە خوێنهێنان لە تۆ، چ تاوانێکی گەورەیە سڕینەوەی ژیانی تۆ.
بە راستی کوشتنی تۆ(ڕەزا خان) ئازارێکی گەورە بوو، ئەزانم چەند دڵپاک و بێگەرد بوویت، ئەوەی تۆی ناسیبێت ترساوە لە دڵپاکییەکەت، بەڵام خۆ بۆ ئێمە نەبوو ئاگادارت کەینەوە لەو دڵپاکییەت و پێت بڵێین گەلێ گورگی پیاوان زۆرن، چونکە زۆر نەماندەناسیت، لەوانە بوو ئەو ئامۆژگارییەمان نەک لێ قبووڵ نەکەیت بەڵکو دڵگرانیش بیت لێمان.
هەر ئێستا خانمێکی بەڕێز تەلەفوونی بۆ کردم و ئەم هەواڵە دڵتەزێنەی داپێم، پێشی وتم، وەک ژنێکی ناسیاو و هاوڕێت پێکەشی کردووە و بە چەندین جار تۆی جوانەمەرگی ئاگادارکردەتەوە لە دڕندەیی پیاوە چەپەڵ و چەقۆوەشێنەکان، بەڵام بەداخەوە وەک دەڵێن و من تۆم زۆر نەناسیوە، تۆ هەر بۆ ساتێک گوێگربوویت و دواتر هەموو ئامۆژگارییەکانت فەرامۆش کردووە.

کوشتنی تۆیەکی دڵساف و بێگەرد، تۆیەکی بێ گوناح و پاک و خاوێن و دوور لە هەموو دزی و گەندەڵییەک، تاوانێکە هێندەی تاوانی لە سێدارەدانی کاکە ڕامین حسین پەناهی و کاکە زانیار و لوقمان مورادی، هێندەی تاوانی موشەکبارانکردن و شەهیدکردنی پێشمەرگەکانی دیموکرات، هێندەی تاوانی کڕین و فرۆشتن بە کچ و ژنە ئێزیدییەکانەوە.

تاوانی خوێنڕشتنی کەسێکی بێ تاوان و، تاوانی دەیان کەس و سەدان کەس وەک یەک وایە و جیاوازی نییە.

ئەوەی من لە دوورەوە، تۆم ناسیوە، هیچت نەدەزانی جگە لە پێکەنین، جگە لە دڵسافی، جگە لەوەی کە دڵی خۆت بۆ هەموو کەسێک دەکردەوە، تۆ دەبوایە دڵی خۆت تەنهان بۆ پەپولەکان بکەیتەوە نەک بۆ مرۆڤە دڵڕەقەکان، تۆ دبوو لەگەڵ گوڵەکاندا بژیاییتایە نەک لەگەڵ مرۆڤی بێ ویژدان، تۆ دەبوو لەگەڵ تنۆکە بارانەکاندا گفتوگۆت بکردایە نەک لەگەڵ مرۆڤە چەپەڵەکان، تۆ دەبوو تەنها دەرگا و پەنجەری ماڵە خنجیلەکەت بۆ گوێگرتن لە جریوەی چۆلەکەکان بخستایەتە سەرپشت نەک بۆ گوێگرتن لە قسەی باق و بریقی مرۆڤە بێ ئابڕووەکان، تۆ دبوو تەنها لە گۆڕە تەنهاییدا بژیاییتایە و نەفرەتی هەتاهەتایی لە مرۆڤی دەپیس بکەیت، تۆ دبوو بوکی ڕازاوەی ئەوروپا ڤێننای پایتەختی نەمسات بەس بوایە بێت، تۆ دبوو کچ و کیژۆڵە هەست ناسکەکانت لە ئامێز بگرتایە نەک پیاوی مێشک پووت و ویژدان داڕزاو، تۆ دەبوو کچە گەریلایەک بویتایە بۆ قەدپاڵی قەندیلەوە، یان وەک دەستەخوشکەکانت لە کۆبانی لە جیاتی لە ئامیزگرتنی پیاوەکی دڵ ڕەق تفەنگەک لە شانتا بوایە.

کچە دڵساف و بێگەردەکە، هەرچەند زۆر نەمدەناسیت وەلێ بەڕاستی کوشتنی تۆ بوو بە ئازارێک بەرمنادات، ئەو تووندوتیژییە بێ ویژدانییەی بەرامبەر تۆ کرا هەندەی تر ڕقی ئەستورکردم بەرامبەر بە پیاوی دڵڕەق، بەرامبەر بە هەموو نێرسالاری و پیاوسالارییەک.

جیهاد موحەمەد

١٢/٠٩/٢٠١٨

شار سەرگەرمی سەرپێچییە و من سەرگەرمی درێکردن … چنوور

نامیق

بەیانییە و سەرپێچیەکانی ناو شاریش
وەك سەرپێچێکانی دڵی من دەستی پێکرد
سوورە و ئوتومبێلەکان دەرئەچن
سەوزە و دوو پیاو لەناوەڕاستی شەقامدا یەك ماچ ئەکەن
لە نزیك شەڕی دوو گەنجا
مناڵێك بە رۆژنامەوە
چاوەڕێیە
مانشێتی پێکەوە ژیانیان نیشاندا و
خەمی شەڕی دوو گەنجەکە چاوانی بێتاقەت ئەکا...

,,,,,,,,

شار سەرگەرمی سەرپێچیەو
مەلاکانیش بیر لە حۆری ئەکەنەوە
لای ماڵە شێواوەکەی شیعری من
کچێك بە رێی ژوانەوە بۆ خۆشەویستی ئەگەڕێ
جار جار ئاوڕ لە دوودڵی ئەداتەوە و کاتژمێرەکەی دوا ئەخا
کە ئەیبینم ساویلکەیی سەردەمی عاشقبوونی خۆم دێتەوە یاد
لەولاتری کاولە ماڵی شیعرێکمەوە
دار هەنارێکی تاقانەی وەك من بێکەس
هەنارێکی ئەکەوێت و لەرز ئەیگرێ
هەنارێك دەنکەکانی لێ ئەڕژێ
کۆترێك لە شەقەی باڵ ئەدا و
مناڵێك دارلاستیکەکەی ئەشکێنێ...
تازییەبارە چاوانم کە توانای سەرپێچیم نییە
لەوەتەی هەم درۆ ئەکەم
ئیرەییم دێ بە رۆینی کۆترەکە و
شەرم لە ترسنۆکی خۆم ئەکەم
دیسانەوەش
هیچ شتێك وەك دواخستنی سەعاتەکەی ئەو کچە ئاشقەی ژوان رامناگرێ
کە ئەیبینم ساویلکەیی سەردەمی عاشقبوونی خۆم دێتەوە یاد...
لەسەردەمی کۆلێراوە
شار سەرگەرمی سەرپێچیە و من
سەرگەرمی درۆکردن...

14-9-2018

هەینی

سووکە تێبینییەك … بەختیار محەمەد

نووسەری کورد هەیە، بەتایبەتی لە دەڤەری سلێمانی، جیاوازی لە نێوان واتای هەردوو وشەی ((هەندێك)) و ((بڕەك = بڕێك)) دا ناکا و بەخراپی تێکەڵیان دەکا: وشەی ((هەندێك)) بە پێی سیاقی ڕستەکە، هەم بۆ ((کمیة)) هەم بۆ ((مقدار)) و هەم بۆ ((بعض)) یش بەکار دێ؛ وەك کە دەگوترێ: ((هەندێك جار دەچوومەماڵیان))، واتە بە عەرەبییەکەی: ((کنت في بعض المرات أذهب لبیتهم))؛ کەچی وشەی ((بڕ)) بەتەواویی بۆ ((مقدار)) بەکار دێ، وەك: ((بڕێك {هەندێك} گوڵەبەڕۆژەم بدێ!))،

(1) ((بڕێك خوێم بۆ بێنە!))، ((بڕەك {هەندێك} چای لەسەر کە!))، ((بڕەك ئاوم بدێ!))… تاد. هەموو ئەم شتانە بڕەکانیان (مقدارەکانیان) ناژمێردرێن، بەڵام دیارە کەمیەیەکی (بڕێکی) کەم و دیاریکراوە؛ کەچی من لە نووسەر و وەرگێڕی کوردم دیتووە نووسیویەتی: ((بڕێك ڕیستۆرانت))؛ بۆ نموونە تەماشای ئەم ڕستەیە بکەن: ((لەگەڵ وی و ئەو هاوڕێ تازانەی بەخێرایی دەمناسین، دەچووینە بڕێك ڕیستۆرانت پێشتر هیچ بۆیان نەچووبووین…)).

(2) لێرە مەبەستی وەرگێڕ ئەوەیە، کە بۆ هەندێك ڕیستۆرانت؛ واتە بە عەرەبییەکەی (یان بە هەر زمانێکی دیکە بێ): ((بعض المطاعم))؛ یانیش نووسیویەتی (و وەریگێڕاوە): ((گەمەکردنی بڕێك منداڵ لە لمەکەی ئەولاتردا)). (3) ئەم واژەیە ((بڕ))، کە پتر تایبەتە بە شێوەزاری هەولێر و دەوروبەرەکەی، کەس ناڵێ ((بڕەك منداڵ لەوێ بوون)). لێرەوە ئەم وشەیە لە زمانی نووسیندا، لەلایەن هەندێك نووسەری سەربە دەڤەری سلێمانی و گەرمیانەوە بە هەڵە بەکار دێ؛ دە تۆ تەماشایەکی ئەم دەستەواژە ناجۆرەش بکە: ((بڕێکی زۆر لە خووەکانم))! (4) بۆ خۆی واتای کەمێکە (واتە کەمییەکی کەم)، چ

پێویست به بوونی ئەو زۆره دەکا، که له دوایەوه بێ؟ تۆ بڵێی لێره مەبەستی له بڕ ڕێژه بێ؟ بهڵام لێرەدا بڕ لەجیاتی ڕێژەش نەشیاوه: کەس له کوردەواریدا ناڵێ ڕێژەیەکی زۆری خوومان خراپه؛ بهڵکو دبێژن زۆر (گەلەك) خووی خراپمان هەیه. تەنانەت – بەنموونه – کەس له عەرەبیدا ناڵێ ((مقدار كثير من الطحين))؛ بهڵکو دەگوترێ ((مقدار قليل من الطحين)).

به کورتییەکەی لێره هەرگیز ((بڕ)) بۆ ((هەندێك)) بەکار نایێ؛ چونکه ((بڕ)) تەنها بۆ ((مقدار)) ی کەمی هەندێك شتی دیاریکراو بەکار دێ، که ناژمێردرێن. له هەندێك حاڵەتی ڕیزپەڕدا نەبێ، که هەند و بڕ جێی یەکدی دەگرنەوه و دەتوانن بۆ شتێکی دیاریکراو بەکار بێن. بەنموونه له دەقەری هەولێر دەگوترێ: ((بڕەك گوڵەبەڕۆژەم بدێ!))؛ یان: ((هەندەك گوڵەبەڕۆژەم بدێ!)). پێدەچی نموونەی شتی وەك گوڵەبەڕۆژه له نێوان هەژمارکردن و نەژمارکردندا بێ و بچێ. هەر لەم چوارچێوەیەدا هەندێك جار لەجیاتی دەستەواژەی ((هەندێك جار)) دەستەواژەی ((بڕەك جار)) بەکار دێ؛ دیسان لێره وەك دەبینین بڕەکه کەم و نادیار و دیاریکراوه؛ (5) بهڵام هەرگیز بڕ بۆ شتی ماددیی هەژماردکراو بەکار نایێ؛ واته نابێ بڵێین: ((بڕەك = بڕێك سەیاره / بڕەك = بڕێك خانوو))، بهڵکو دەڵێین: ((هەندێك سەیاره / هەندێك خانوو)).

لەم ڕوانگەیەوه ((بڕ)) مقداری (چەردەی) زەمەنیشه؛ بەنموونه ئێمه له دەقەری هەولێر دەڵێین: ((بڕەك تاخیر بوو / بڕەك زووبه!…تاد)). وەك دیاره چەمکی زەمەن (کات)، که به معیاری داهێندراوی ئامێری کاتژمێر نەبێ هەرگیزاوهەرگیز ناژمێردرێ، پێوەرێکی دیاریکراوی تایبەتی خۆشی هەیه، که پێی دەگوترێ ((بڕ)). واته وەك ئەوەیه که بڵێی : ((بڕەك {هەندێك} نانم بدێ!)). لێرەدا پێوەری زەمەن و پێوەری نان هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆیان نییه؛ تاکه جیاوازییەك که هەبێ لەنێوانیاندا ئەوەیه، نان شتێکی ماددییه و زەمەنیش شتێکی مەعنەویی نابەرجەستەیه. ڕاستییەکەی له نێوان هەردوو شتەکەدا پێوەرێکی هاوبەش هەیه: هەندێك = بڕێك (هەندەك = بڕەك). بەنموونه: ((هەندێك وەخت هەیه / هەندێك نانم بدێ))، ((بڕەك تاخیر بووم / بڕەك نانم بدێ))... تاد. لێرەدا له حاڵەتی ناندا مەبەستی له تیکه و پارچەیه، که خۆی له خۆیدا ناژمێردرێ، مەگەر تەنها لەگەڵ پارچەی دیکەدا نەبێ؛ واته بەنموونه بڵێین: ((دوو پارچه نانم بدێ!))؛ یان ((پارچەیەك نانم بدەیێ!))…؛ بهڵام وەك دەزانین زۆربەی جار پارچەیەك نان بەکار دێ، نەك دوو پارچه ، واته دەگوترێ:

((پارچەیەك نانم بدێ!))، نەك دوو پارچە؛ یانیش دەگوترێ: ((نانێکم بدێ!)).

پەراوێز:

1- گوڵەبەڕۆژە (چەرەزات) ڕاستە دەتوانین دانە دانە بیژمێرین، بەڵام لۆژیکی ژماردن و بیرکاری بۆ بەکار نایێ، بەڵکو پێوەری کیلۆگرامی بۆ بەکار دێ. واتە ئێمە گوڵەبەڕۆژە دانە بە دانە ناژمێرین، بەڵکو بە کیلۆ دەیکێشین. شلەمەنییەکانیش وەك دەزانین پێوەری لیتریان بۆ بەکار دێ.
2- ئۆرهان پاموك، مۆزەخانەی پاکیزەیی، و: بەکر شوانی، ل 208.
3- هەمان ژێدەر، ل 239.
4- هەمان ژێدەر، ل 415.
5- تەنانەت ((جار)) یش وەك دەزانین یەکەیەکی پێوانەی زەمەنە.

بەختیار محەمەد

چیرۆك … ئەو …. كۆرش وەحید

ڕەنگی ئەو پاکەتەی دەیکێشا جەرگییەکی تۆخ بوو، زوو کاری لە جەرگ دەکرد، بە خەتێکی سپی و بە زمانی ئینگلیزی قەڵەو لەسەری نووسرابوو (دانهێڵ)، وەکو زۆرینەش حەزی بە خواردنەوەی چای زەردباو نەدەکرد، بەڵکو وەکو دەڵێن چای خالیسی پۆلیسی دەخواردەوە، دەبووە هۆی ئەوەی دەمارەکانی مێشکی مێ بکات، زیاتر حەزی نووسینی لا دەهروژاند، نووسین لە سیاسەت، کەلەپوور، فەلسەفە، مێژوو، ڕۆژنامەوانی چوزانم … هەموو شتێك، ئەو سێلفیانەش کە دەیگرتن وا مەیلی دەکرد ڕۆشنبیران لە باکراوندەکەیدا دەربچوونایە، بە تایبەتی لەو شوێنانەی وا دەردەکەوت سەرقاڵی موتاڵاکردن دەبوو، ئەو یەکێك بوو لەو کەسایەتیانەی هێشتا لە کۆمەڵگا کشتوکاڵیەکاندا شێوەیەکی تایبەت بە خۆی وەرنەگرتبوو، ڕەنگە هەر یەکە لە ئێوەش لای خۆیەوە گەر جوان لە دەوروبەرەکەی ورد بێتەوە کەسانێکی ئاوها شك بەرێت، بەڵام ئەو لە چاوی مندا مەغدورو زۆرداریش دیاربوو، نازانم خۆی وابوو یان یەکێك بوو لە

موتەفەلسیفەکان؟ هەمیشە کەسایەتی ئەو جۆرە کەسانە مەراقێکی شاردراوە بووە لە ناخمدا، بۆ نووسینی چیرۆك نا، بەڵکو وەکو فزوڵێك تا بە هۆیەوە زیاتر لە پێچوپەناکانی ژیان شارەزا ببم، تا زیاتر بە ناخی ئەو کائینە ئاڵۆزەدا شۆڕ ببمەوە کە ناو نراوە ئادەمیزاد.

-ژیان زۆر نهێنی لە دوتوێی چرکە خێراکانیدا حەشارداوە، بڵێ تۆ کاری چیت داوە بەسەر ئەو داماوەوە وا بووەتە مەراقی سەرت!
*ئاخر حەز دەکەم بزانم لە کرۆکدا چ شتێکی جیاوازی پێیە؟ یان هەر جوینی بنێشتی دارقەزوانەکەی کۆنە هەوارە؟
-لە هەردوو حاڵەتەکەدا ئەو پێویستی بە ڕێزو دڵنەوایيە وەك مرۆڤێکی بریندار قەدەری لەم دەڤەرەدا هەڵتۆقیوە.
*کەواتە هەموومان بە جۆرێك قوربانین و رەنگە هەندێکمان بە جۆرێك لە جۆرەکان جەللادەکەش بین..

چۆن هەڵپژاردنێك وکام پەرلەمان پێویستە؟… ئەحمەد رەجەب

هەڵبژاردن ئەکرێ یان ناکرێ و، بکرێ یان نەکرێ بەلای خەڵکەوە زۆر گرنگ نییەو، پەرلەمانی پێشوو، نموونەی پەرلەمانێکی ئیفلیجو بۆ تواناو سەقەت بوو، مۆرکی تاکە حزب لەکارو بریارەکانیدا باڵادەست و زاڵ بوو، خەڵکی بێزارو نیگەران کردبوو، لە ئەمرۆشدا حزب و لایەنە سیاسیەکان پرش و بڵاون و تەبایی و یەکریزی نەماوەو لێرەو لەوێ لایەنێك راشکاوانە لە گەڵ هەڵبژاردن نییە بەڵام لایەنێکی تر بۆی لواوەو سوورەو لە سەر ئەنجامدانی و، بووەتە بریاردەرو بە هەموو جۆرێك خوێ سەپاندوەو لای ئەوان دواخستنی هەڵبژاردن پێشێلکردنی یاسا و ئیرادەی گەلی کوردستانە!.

هەڵپژاردن لە وڵاتانی پێشکەوتوو پرۆسەیەکە، هەموو کات جێی رێزو شانازی هاوڵاتیانەو، بە شێوەیەکی دیموکراسی و لە کەش و هەوایەکی هیمن وئارام بەرێوە ئەچێت و، هاوڵاتیان ئازادانە نوێنەری خۆیان دەستنیشان ئەکەن و، دەنگیان پێ ئەدەن و، لە کاتی راگەیاندی

ئەنجامەکانی، براوەو دۆراو، وەك یەك بە دڵێکی فراوانەوە وەری ئەگرن و، دۆراوەکان پیرۆزبایی لە براوەکان ئەکەن و، کەس باسی دزیی دەنگ ناکات.

لای خۆمان هەندی دەم بەتاڵ باسی دیموکراسی ئەکات و، سەرەرای ئەوەش لایەنەکان بە گوومانەوە بەرەو سنووقی دەنگدان ئەرۆن و، هەندێکیان(حزبە بچوکەکان – ئەمە دەستەواژەی نەیارانە) ترسیان هەیە دەنگە‌کانیان بدزرێن وەك لە هەڵپژاردنی مانگی ئایاری ئەمساڵ بۆ پەرلەمانی عێراق روویداو، ““ حزبە گەورەکان”” خۆیان ئامادە ئەکەن بۆ دزێنی دەنگەکان و، لە بیرتان نەچێت جارێکیان ” بەرپرسێك ” کە خوێ بە دیموکراتی مۆدێرن بیست عەیار ناو ئەبات، چاوی سوور کردەوەو شەکری شکاندو وتی: گرنگ نێیە ئەگەر تەنها یەك کورسیمان هەبێت، چونکە ئیمە هێزمان هەیە، ئەم قسەیە زۆر ترسناکە.

لە ناو قەیرانەکانی حکومەتی کوردستان (بنکە فراوانی پێنجی حزبی) و، لە سەرووی هەموویانەوە فرۆشتنی نەوت بە خۆرایی و، بێ کاریی و، بێ موچەیی و، بێ ئاوی وکەمی کارەبای رۆژانەو، بار قورسی و خراپی ژیان و گوزەرانی خەڵك، کومسیۆنی باڵای هەڵبژاردن بریاریداوە 30 ئەم مانگە هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان بەرێوەبچێت و، بە پێی ئاخافتنەکانیان هەموو ئامادەکارییەکیان بۆ ئەو مەبەستە ئەنجامداوە.

دیارە هەر چۆنێك بێت هەڵبژاردن ئەکرێت و، لایەنەکان (پێیان خۆش بێت یان نا□بێت) بەشدار ئەبن و، نوێنەرانی پەرلەمان هەڵئەبژێرن و، لێرەدا پرسیار ئەوەیە گەلی کوردستان کام پەرلەمانی پێویستە؟ پەرلەمانیکی ئیفلیج و بێ توانا؟ یان پەرلەمانێك بتوانێت بریار بدات و، کاروباری هەرێم رێکبخات و، چاودێری حکومەت لە هەموو روویەکەوە بکات و، هەر لە دەستپێکردنی کاری پەرلەمان پێویستە سنوورێك بۆ ئەو کەسانە (پەرلەمانتارانە) کە رێز لە سرودی { ئەی رەقیب} ناگرن و، هەوڵی شیواندنی ئەدەن دابنرێت ، چونکە شێواندنی ئەو سرودە نەتەوەییە تاوانە بەرامبەر بە کلتورو مێژووی خەبات وتێکۆشانی کوردو،{ ئەی رەقیب} بووەتە رەمزو سیمبولی خەبات و، لە مێژەوە بوو بە سرودی کوماری کوردستان لە مەهابادو، لە دوای ڕاپەڕینی 1991و دروستبوونی پەڕلەمانی کوردستان، سروودی { ئەی ڕەقیب} وەکو سروودێکی نیشتیمانی لە هەرێمی کوردستان ناسراوەو، لە داهاتووشدا پێویستە پەرلەمان سزای ئەو “پەرلەمانتارانە” بدات کە لە کاتی خوێندنی { ئەی رەقیب } دائەنیشن و هەڵناسن و، نابێت هیچ پاساوێك (قبوڵ) بکرێت و، باشترە بکرێنە دەرەو، بە چاوی سوك

تەماشا بکرێن و، ئەوەی ریز لە سرودی نەتەوەکەی نەگرێت بە تایبەت پەرلەمانتار نابێت ریزی لێبگیرێت و، ئەمەش لەوڵاتانی پێشکەوتوو قەت روونادات.

لە پاش هەڵبژاردن نابێت حزب “” هەرچەندە قەوارەی گەورە بێت”” جێی حکومەت بگرێتەوەو، بریاردەر بێت و، ئارەزوومەندانە وەك روویدا بازگەی دێگەڵە یان پردێ بەرووی پەرلەمانتاران دابخات و، هەروا نابێت رێگریان لێ بکات بچنە هەولێر یان شارێکی ترو، کوردستان وڵاتی تەنها حزبێك نییە و، وڵاتی هەموو کوردانەو، ئەوەی لە پردێ روویدا بەرامبەر بە سەرۆکی پەرلەمان روویەکی رەشی ئەو ئازادییەیێ کە دەسەڵاتداران بانگەشەی بۆ ئەکەن و، لە جیهاندا کاری وانەکراوە سەرۆك پەرلەمان (هەر کێ بێت) رێی لێبگێرێت و، پایتەختی لێ قەدەغە بکرێت. جێی ئاماژەیە، رۆژی 2015-10-12 بەفەرمانی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان لە بازگەی (پردێ) رێگری لە د.یوسف محەمەد سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان کرا بۆ چوونە ناو شاری هەولێر، هەروەها لەماوەی رابردوودا چەندین پەرلەمانتاری گۆڕانیش روبەڕووی سوکایەتیکردن بوونەتەوە لە بازگەی پردێ و دێگەڵە.

ئەبێ پەرلەمان بوێرانە لێکۆڵینەوەو بەدواچوون دەربارەی تێهەڵدان و گرتن و کوشتنی هاوڵاتیان بە گشتی و نووسەرو رۆژنامەنووسان بە تایبەتی بکات و، ئەو کەیسانەیان (فایەلەکانیان) کە پێشتر شاراوە بوون بخرێنەوە روو، کار بکرێت یاسا سەروەر بێت و، بکوژانی { سورانی مامە حەمەو سەردەشت عوسمان و کاوە گەرمیانی ونهاد حوسەێن } و بارزان رەشیدو، ئەوانیتر دادگایی بکرین و، بگەنە سزای رەواو، هەروا پەرلەمان داوا بکات ئەو بەرپرسانەی داڵدەی بکوژان ئەدەن بدرێنە دادگا، دەسەڵاتداران ئەڵێن یاسا سەروەرەو، (لە پەنای سەروەری یاسا کاری خراپە ئەنجام ئەدەن).

ئەبێ پەرلەمان لێکۆڵینەوە لە بارەی نەوت و سامانە سروشتییەکان بکات و، بگەرێت بە دوای پارەوپولی فرۆشتنی نەوت لە ماوەی رابردووداو، داوا بکات ئەو کەسانەی دەستیان لە شاردنەوەو و بردنی سامانی هاوڵاتیانی کوردستان هەیە، بدرێن بە دادگاو، لە رێی دادگاوە هەوڵ بدرێت بۆ گەرانەوەی ئەو پارەیە براوەتە دەرەی هەرێم کە دەیان ملیار دۆلارە..
ئەبێ نوێنەرانی خەڵکی کوردستان هەوڵ بدەن بۆ سەروەری هەرێم و، داکوکی کردن لە خاك و بەرژەوەندی گەلی کوردستان و، سوور بن لە سەر دەرکردنی پێگەو مۆڵگاکانی تورکیا لە ناو خاکی کوردستان و،

هەوڵبدەن بۆ ئەوەی وڵاتانی ““ دراوسێ ”” چیتر سنووری کوردستان نەبەزێنن و، لە ئێستادا فڕۆکە جەنگییەکانی تورکیاو توبخانەکانی، لە گەڵ توبخانەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران بە هەوسی خۆیان خاك وگوندەکانی کوردستان ئەکەوتن و تۆپبارانیان ئەکەن و، زەرەروزیانێکی گەورە گیانی و ماڵی لیئەکەوێتەوە.

ئەبی پەرلەمان بەشیوەیەکی وریاو گونجاوو، لێهاتووانەو، بەبێ (موزایدە) باسی سەربەخۆیی وەك مافێکی رەوای گەلی کوردستان بخاتە ناو پرۆژەو پروگرامەکانی و، لە ڕێی دیالۆگ ودانوستان لە گەڵ حکومەتی عێراق بگەنە ئەنجامێکی سەرکەوتووانەو، نابێت قەت ناوچە دابراوەکان لە بیر بکرێن و، هەموو کورد چاوەروانی ئەوەیە، ئاواتە گەورەکەیان کە سەربەخۆییە بێتەدی.

ئەرك و کاروباری پەرلەمانتاران زۆرەو، پێویستە دڵسوزانە کار بکەن و جێی متمانە بن و، لێردا هەندێ لەو ئەرك و کارانە وەك سەرەقەڵەم ئەنووسم و، هیوادارم چارەسەریان بۆ بدۆزنەوە : نەخۆشی گەورەی کۆمەڵگە (بێکاری) یە، ژیان و بژێوی هاوڵاتیان، ئابوری کوردستان، دابەشکردنی زەوی و گرانی کرێ خانوو، نەخۆشخانەکان و گرانی جۆری دەرمان و، زۆری دەرمانخانەکان (صیدلیات) و، کارکردن بەبێ مۆڵەت، موچە، خانشینی کەم ئەندامان و پێشمەرگەی دێرین، ئاوو کارەبا، خوێندن و ناورۆکی کتێبەکان لە قۆناغی سەرەتاییەوە بەرەوسەر، باری قوتابیان و بەشە ناوخۆییەکان، دامەزراندن بە تایبەت دەرچوانی (خریج) پەیمانگاو زانکۆ، یەکگرتنەوەی هێزەکانی 70 و 80 و سوپای کوردستان، بنبرکردنی گەندەڵی، لێکۆڵینەوە لە سەر کۆمپانیاکان، نەوت، پاڵاوگا، چیمەنتۆ، راگەیاندن و زۆری تەلەفزیۆن و کەناڵی ئاسمانی و چۆنێتی دابیکردنی خەرجەکانیان. وردکاری تر لە سەر بارودۆخی کوردستان و دیارە هەر پەرلەمانتارێك زۆر شت لە بارەی کوردستانەوە ئەزانێت.

13/8/2018